

ΑΝΑΤΟΛΗ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΤΟΣ Α'. 1880 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 5

ΤΕΥΧΟΣ 5

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΠΟΧΩΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ.

§ 4. Ιστορεί ο Ευαγγελιστής Ματθαίος ότι ο Κύριος ημών Ιησους Χριστός, ελθών ποτε εις τὰ μέρη Καισαρείας τῆς Φιλίππου μετὰ τῶν μαθητῶν του ἠρώτησεν αὐτοὺς τί ἐφρόνουσιν περὶ αὐτοῦ οἱ ἄνθρωποι· οἱ δὲ με' ὄλην τὴν ἀφέλειαν τῷ ἀπεκρίθησαν ὅτι οἱ ἄνθρωποι διαφόρους ἰδέας ἔχουσι περὶ αὐτοῦ, καθότι οἱ μὲν νομίζουσιν ὅτι εἶναι Ἰωάννης ὁ Βαπτιστῆς ὁ πρὸ μικροῦ ἀποκεφαλισθεὶς ὑπὸ Ἡρώδου τοῦ Ἀτίπα τετράρχου τῆς Γαλιλαίας, οἱ δὲ ὅτι εἶναι ὁ Ηλίας, ἄλλοι δὲ ὅτι εἶναι Ἰερεμίας ἢ τέλος εἰς τῶν προφητῶν. Τελευταίον ἐρωτᾷ καὶ αὐτῶν τὰ φρονήματα· τότε ὁ ἀπόστολος Πέτρος (ὡς ἐκ μέρους καὶ τῶν λοιπῶν) ὁμολογεῖ ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος· ὁ Ἰησους Χριστὸς μακρῖσας αὐτὸν διὰ τὴν τοιαύτην ὁμολογίαν του ἐπέφερε τὰ ἑξῆς. » Σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς· καὶ δώσω σοι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ ὃ ἐὰν δέσῃς ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὃ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (1) καὶ ἀλλαχοῦ πάλιν «Σίμων Σίμων ἰδοὺ ὁ Σατανᾶς ἐξητήσατο ὑμᾶς τοῦ σιναῖσκι ὡς τὸν σίτον, ἐγὼ δὲ ἐδέσθην περὶ σοῦ ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ πίστις σου καὶ σὺ ποτε ἐπιστρέψῃς στῆριζον τοῦ ἀδελφοῦ σου» (2).

(1) Μαθ. 16, 13—19. (2) Λουκ. 22, 31, 32.

Μετά τὴν εἰς Οὐρανούς ἀνάληψιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὅτε διεσπάρησαν οἱ Ἀπόστολοι εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου ἵνα κηρύξωσι τὸ Εὐαγγέλιον, ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ἀπέλθει εἰς τὰ μέρη τοῦ Πόντου, Γαλατίας, Καππαδοκίας, Ἀσίας, Βιθυνίας (1) καὶ Ἀντιοχείας, (2) ἐν ἧ συστήσας καὶ χριστιανικὴν ἐκκλησίαν ἐχορημάτισεν πρῶτος αὐτῆς ἐπίσκοπος, (3) καὶ εἰς τὴν Βαβυλῶνα ἴσως (4). — Ἰδιαιτέραι τοῦντεῦθεν πληροφορίες περὶ τοῦ Πέτρου, κατὰ προτίμησιν δέθεν, δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τῇ ἀγίᾳ Γραφῇ. Ἐκ τῆς ἱστορίας μόνον Πατέρων τινῶν τῆς Ἐκκλησίας μανθάνομεν ὅτι ὁ Πέτρος ἐλθὼν εἰς Ῥώμην καὶ κηρύξας τὸ Εὐαγγέλιον ἐχορημάτισε τῆς ἐνταῦθα χριστιανικῆς ἐκκλησίας ἐπὶ εἰκοσιπενταετησίαν ἐπίσκοπος, ἐν τῇ Ῥώμῃ δὲ ταυτοχρόνως μετὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ὑπέστη τὸν μαρτυρικὸν θάνατον τῷ 67 ἔτει κ. χ. ἐπὶ τοῦ Νέρωνος σταυρωθεὶς, ὡς λέγεται, τῇ κεφαλῇ κάτω. (5) — προτάσσομεν τὰς λεπτομερείας ταύτας πρὸς κατάληψιν τῶν ὅσα παρακατιόντες ἐροῦμεν. —

§. 2. Κατὰ τοὺς ψυχολόγους «φύσει ὁ ἄνθρωπος τοῦ εἰδέναι ὀρέγεται» ὡς φαίνεται ὁ ἀπ' ἀρχῆς πλάσας τὸν ἄνθρωπον Θεὸς ἐνεφύτευσε αὐτῷ τὴν ὄρεξιν ταύτην δηλ. τοῦ ἐξετάζειν καὶ περιεργάζεσθαι τὰ πάντα, δι' ἣν ὅμως καὶ τὸν Παράδεισον ἀπόλεσεν. Ἀναμφιλόγως καλὸν τὸ ἐξετάζειν καὶ ἐρευνᾶν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ εὐρύνειν τὸν κύκλον τῆς περιεργείας καὶ ἐρεύνης πάντοτε ἐπέκεινα τῶν ὅσα δὲν εἶναι καταληπτὰ εἰς τὸν ἡμέτερον πεπερασμένον νοῦν. Πολλὰ τῶν φαινομένων τοῦ ὕλικου τούτου κόσμου ἔμειναν ἄγνωστα εἰσέτι εἰς ἡμᾶς μὲ ὅλας τὰς φυσιολογικὰς ἡμῶν ἐρεῦνας· π. χ. ἡ ἠλεκτρικότης, ἡ βαρύτης, ἡ ἐναέριος συνολκὴ τῶν οὐρανίων σωμάτων, ἡ αἰτία τῆς αἰφνιδίου μανιότητος τοῦ ἀέρος, ἡ κίνησις τῶν διαφύρων ἀνέμων κτλ. καὶ ἡμεῖς ἐρευνῶμεν καὶ ἐξετάζομεν ἵνα ἐνοήσωμεν καὶ μάθωμεν τὰ ἀνέφικτα ἡμῖν καὶ ὑπερφυῆ τῆς θεότητος μυστήρια· ταῦτα λέγομεν διότι ἡ ἄκαιρος ἐρευνα καὶ τὰ λεπτολόγα σοφίσματα περὶ διαφόρων θρησκευτικῶν ζητημάτων καὶ ἡ κατὰ τὸ δοκοῦν ἐνίοτε ἐρμηνεία τῆς ἱερᾶς Γραφῆς, ἡγουμένων καὶ πολιτικῶν συμφερόντων, ἐπή-

(1) Πέτρου Α'. ἀ. 4. — Εὐσεβ. ἐκκλ. ἱστορ. Γ'. ἀ. — (2) Γαλατ. 2, 41. «ὅτε δὲ ἦλθε Πέτρος εἰς Ἀντιόχειαν, κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἀντίστην (ὁ Παῦλος) ὅτι κητεγνησμένος ἦν» — (3) Εὐσεβ. Χρονικ. — Hieronym. in Catal. v. Petri. — (4) ἴδ. ἐκκλ. ἱστορ. Κ. Κόντογ. τόμ. Α'. σελ. 34. — (5) Εὐσεβ. ἐκκλ. ἱστορ. Β'. ἴδ'. — Αὐτ. Γ'. δ'. — «Simon Petrus post Episcopatum Antiochensis ecclesiae . . . Romam pergit, ibique viginti quinque annis cathedram Sacerdotalem tenuit» Hieronym. de Script. Eccles. c. 4. — Ἐπιφαν. αἰρέσ. κζ'. 6.

μεγκον τὸν διχασμὸν τῆς ἐνότητος τῆς μιᾶς ἁγίας Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς ἐκκλησίας καὶ τὸν διαμελισμὸν τῆς θρησκείας τοῦ Ἰησοῦ εἰς πολλὰς διχλαδῶσεις. (1)

§ 3. Ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας μέχρι τῆς 2'. ἑκατονταετηρίδος ἅπασαι αἱ κατὰ καιροὺς ἀναφανέσαι αἰρέσεις ἀπεπνίγησαν ὑπὸ τῶν κατὰ περιόδους συγκροτηθεισῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων (2) μὲν δὲ ἐπὶ ἕνα περίπου αἰῶνα ἠσύχασεν ἡ Ἐκκλησία καὶ ἰδοὺ συνέδη ἄλλη ταραχὴ ἐν αὐτῇ· αὕτη δ' ἐστὶν ἡ ἀναφύεσα μεταξὺ τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας· ἕρις καὶ ἀκολούθως ὁ παντελής ἀποχωρισμὸς αὐτῶν. — Ὅπως ἄλλοτε τὰ Μοναστήρια καὶ τὰ παραπλήσια τούτοις ἱερὰ Καθιδρύματα ἐφάνησαν ὡφέλιμα τῇ τε κοινῶν καὶ τῇ θρησκείᾳ, οὕτω καὶ μέχρι τῆς 13 ἑκατονταετηρίδος ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία σπουδαῖα παρέσχεν ὡφελήματα καὶ εὐεργετήματα εἰς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην ἐπὶ τῆς βασιλείας καὶ ἀπολιτίστου καταστάσεως αὐτῆς διὰ τῆς χορηγίας ὡφελίμων νόμων ὑπὸ ἡθικὴν καὶ κοινωνικὴν ἐποψιν, τάξεως πραγμάτων καὶ εὐρύθμου καὶ ἰσχυρᾶς κυβερνήσεως, ὧν ἡμίσει μὲν τότε ἡ Ἀνατολή, ἔστερετο δὲ ἡ Δύσις· ἀλλὰ κατόπιν ἀφοῦ οἱ Εὐρωπαῖοι βαθμυδὸν ἐκπολιτιζόμενοι ἤρξαντο ἤδη νὰ σχηματίζωσι κυβερνήσεις εὐνομουμένας καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον περωτισμένας, ἐθεώρησαν περιττὰς τὰς ὑπὸ τῆς ἱεροκρατίας προσφερομένας αὐτοῖς ὑπηρεσίας, ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῶν ὁποίων οὐχ ἤττον ὑπῆρχον καὶ τινα ἀσπῆματα. Ἡ κοσμικὴ ἀρχὴ θέλουσα νὰ περιστείλῃ τὴν θρησκευτικὴν, προκάλεσε ῥῆξιν μεταξὺ τῶν Εὐρωπαϊῶν ἡγεμόνων καὶ τοῦ ποντίφηκος τῆς Ῥώμης· ἀλλ' οὗτος οὐδενὸς ἐρείσθη μέσου ἵνα διατηρήσῃ τὴν ἐπιρροὴν τῆς ἐπὶ τῆς Εὐρώπης. Ἐνίοτε οἱ ἄνθρωποι καὶ οἱ παρ' αὐτῶν τιθέμενοι θεσμοὶ ἐνεργοῦσιν ἐν τῇ κόσμῳ τούτῳ μὴ ἔχοντες τὴν συνείδησιν οὐδὲ τῆς ἀνάγκης, ἣν θεραπεύουσιν, οὐδὲ τῶν λόγων, δι' οὓς εὐδοκίμησιν, διὰ τοῦτο ἡ Ῥωμαϊκὴ ἐκκλησία θεωροῦσα σχεδὸν εὐδοκίμησασαν καὶ στερωθεῖσαν τὴν ἐπιρροὴν τῆς ἐν τῇ Δύσει, ἠθέλησε νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν κυριαρχίαν τῆς καὶ ἐπὶ τῆς Ἀνατολῆς, ἀλλ' ἐνταῦθα προσκρούοντα τὰ βουλευμάτα τῆς κατὰ σπουδαίων προσκομμάτων ὑπέστησαν ναυάγιον εὐθύς ἐξ ἀρχῆς. —

(1) ἴδ. τὸ Πνεῦμα τῆς θρησκείας εἴτε συγκριτικὴν ἱστορίαν τοῦ χριστιανισμοῦ I. Ν. Λεβ. Κεφ. ΙΖ. καὶ ΙΗ'. — (2) Τὰς ἀποφάσεις τῶν Συνόδων ἐνῶ ἡ Ἀνατολικὴ ἐκκλησία θεωρεῖ ὡς θεοπνεύστους, παραδόξως πως ὁ θεολόγος Γρηγόριος ἀποφαίνεται ἐναντίον αὐτῶν. «Οὐδέμιαν λέγει, εἶδον Σίνωδον ἔχουσαν καλὸν τέλος καὶ μὴ αὐξήσασαν τὰ κακὰ ὅσα ἤθελε τὴν θεραπείαν, ἢ λογομαχία καὶ ἡ κενοδοξία ἐκικρατοῦσιν ὑπὲρ πᾶσαν ἔννοιαν ἐν πάσῃ ἐπιτακτικῶν συλλεῦσει» (ἐπιστολ. 46. 35.)

§. 4. Μετά τὴν χριστιάνισιν τῶν Βουλγάρων, ἧτις ὀφείλεται εἰς δύο Ἕλληνας μοναχοὺς τοὺς αὐταδέλφους Κύριλλον καὶ Μεθόδιον, ἐκάστη τῶν δύο ἐκκλησιῶν ἀντεποιεῖτο τὴν ἐπαρχίαν ἐκείνην (Βουλγαρίαν) ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ Βούλγαροι ἦσαν πλησιέστεροι εἰς τὸ Βυζάντιον, ὑπέκυψαν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἀρχὴ λοιπὸν τῆς ἐριδος ἀναφεύσα ἐντεύθεν ἔλαβε πλείονας διαστάσεις ἕνεκα καὶ ἄλλων περιστατικῶν, κυρίως δὲ ἕνεκα τῆς πατριαρχείας τοῦ Φωτίου. Ὁ ὄλιος ἀνάξιος χαρακτήρ τοῦ Βυζαντινοῦ Αὐτοκράτορος Μιχαὴλ Γ' υἱοῦ τοῦ Θεοφίλου ἐπειδὴ προσέτριβε ὕβρεις καὶ μῶμον καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ, ὁ διάδοχος τοῦ Μεθοδίου Πατριάρχης Κ Π Ἰγνάτιος, ἄνθρωπος αὐστηροῦ χαρακτήρος ἠθέλησε νὰ περιστείλῃ τὰς ἀταξίας καὶ τὰς παρεντροπὰς τοῦ Βασιλέως· ὁ Φώτιος ὑπερόπτης καὶ φίλοςχος καὶ ἐκ τῶν αὐλικῶν τοῦ Βασιλέως, παροτρύνει αὐτὸν τε καὶ τὸν σύμβουλον του Βάρδαν νὰ ἐξώσωσι τὸν Ἰγνάτιον ἀπὸ τοῦ θρόνου καὶ νὰ προχειρίσωσιν ἑαυτὸν Πατριάρχην· τοῦθ' ὕπερ ἐγένετο μὲν, πλὴν ἀπήντησαν μεγάλας δυσχερείας· ὁ μεγαλειπύβουλος Φώτιος πρὸς πληρεστέραν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ του πείθει τὸν Αὐτοκράτορα ἵν' ἀποτανθῶσιν καὶ πρὸς τὸν Πάπαν τῆς Ῥώμης, ὁ Πάπας κινούμενος ὑπὸ ἀκρατήτου φιλοδοξίας νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν κυριαρχίαν του ἐπὶ τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας καὶ χαίρων δι' ἡδὴ παρουσιάσθη εὐκαιρία κατὰ ληλος ἐπικύρωσε τὴν ἐκλογὴν τοῦ Φωτίου ὡς Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλὰ κατόπιν ἐνοήσας τὴν ἀπάτην αὐτοῦ καὶ ὅτι οὐδέποτε ὁ Φώτιος εἶχε διαθέσει ἵνα ἀναγνωρίσῃ τὴν ἐπικυριαρχίαν τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας ἀνεκάλεσε τὴν ἀπόφασίν του ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι ἰδωροδοκήθησαν οἱ ἀπεσταλμένοι του, καὶ οὕτω καθήρσε τὸν Φώτιον Συνοδικῶς· ἀλλὰ καὶ ὁ Φώτιος ἀνταπέδωκεν αὐτῷ τὰ ἴσα· ἵνα δὲ ἐννοήσωμεν κάλλιον τὸν χαρακτήρα τοῦ Φωτίου διαδραματίσαντος σπουδαίου προσώπου ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ καὶ τῷ φιλολογικῷ κόσμῳ παραθέτομεν ἴδε τὴν μαρτυρίαν τοῦ Γάλλου Ἰάγερ.

» Ὁ Φώτιος ἔλαβε παρὰ τῆς φύσεως ἀθρόα τὰ κάλλιστα τῶν δώρων ὅσα ἐπεδαφίλευσε ποτε αὐτῇ εἰς ἄνθρωπον θνητόν· ὕψος διανόιας, βάθος μεγαλοφυίας, ζωρότητα πνεύματος, ἐπιμονὴν, δραστηριότητα φιλοδοξίαν καὶ δύναμιν θελήσεως ἅμα μὲν εὐκαμπτοτέραν τοῦ χρυσοῦ ἅμα δὲ ἀκαμπτοτέραν τοῦ σιδήρου. Ἐραστής δ' ὢν τῶν γραμμάτων ἐνθερμος διήγε νύκτας ὅλας περὶ τὴν θεραπείαν αὐτῶν, καὶ ἀπέβη ρήτωρ μὲν δεξιός, συγγραφεὺς δ' ἔγκριτος ἐντε τῷ πεζῷ ἐντε τῷ ἐμμέτρῳ λόγῳ καὶ ἐνάμιλλος ἔστιν ὅτε τῶν ἀρχαίων ἀριστοτεχνῶν, σπουδᾶσας ὅλας τὰς ἐπιστήμας τοῦ τε κατ' αὐτὸν αἰῶνος καὶ τῶν προηγουμένων, ἀνεδείχθη καὶ περὶ αὐτὰς παντὸς ἄλλου καθυπέρτερος. Προσθέσατε εἰς ταῦτα ὄψιν εὐειδέη,

σχῆμα ἐμβριθές καὶ σῶφρον, ἦθος φαιδρὸν, τρόπους προσηνεῖς καὶ ἀπερίττους, λεπτοτάτην εὐπροσηγορίαν, πάντα, ἀπλῶς εἰπεῖν, τὰ ἐξωτερικὰ κοσμήματα τὰ προσελκύνοντα καὶ δελεάζοντα τοὺς ἀνθρώπους δι' ἀνεκκαλήτου χάριτος καὶ θὰ ἐννοήσητε πῶς τὸ σύμπλεγμα ἐκείνο τοσούτων λαμπρῶν καὶ σπουδαίων προτερημάτων περιεποίησαν τῷ Φωτίῳ παράδοξον ὑπεροχὴν ἐπὶ ὅλων τῶν συγχρόνων, διότι εἶχεν εἰς ὕπατον βαθμὸν τὴν τέχνην τοῦ ἀγαπᾶσθαι ὑπὸ τῶν φίλων καὶ νὰ καθίστῃ αὐτοὺς πιστοὺς τῶν συμφερόντων του προμάχους. Καὶ τί λοιπὸν ἔλειπεν ἀπ' αὐτὸν τὸν δαμόνιον ἄνθρωπον; ἡ χριστιανικὴ ταπεινώσις. Ἐὰν ὁ Φώτιος εἶχε τὴν πολύτιμον ταύτην ἀρετὴν θὰ προσέφερε τῇ ἐκκλησίᾳ ὑπηρεσίας μεγάλας καὶ καθίστα τὸ ὄνομά του εὐλόγητόν παρὰ τοῖς μεταγενετέροις, ἀλλὰ κατείγετο ὑπὸ ὑπεροψίας ἀδαμάστου καὶ ἰβασανίζετο ὑπὸ φιλαρχίας φοβεράς, ἐντεύθεν αἱ πολλαὶ ἀποτυχίαι του καὶ τὸ σκάνδαλον, οὐπὲρ ἐγένετο πρόξενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ» (4)

§. 5. Οὕτω λοιπὸν ἀφοῦ ἐτέθησαν ἐπὶ τοῦ Φωτίου (866) τὰ πρῶτα θεμέλια τῆς ρήξεως καὶ τοῦ ἀποχωρισμοῦ τῶν δύο ἐκκλησιῶν, κατόπιν ἀπὸ τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδου (1439) ἀπεσχίσθη τέλει ἡ Δυτικὴ ἀπὸ τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας. Βραδύτερον δὲ τῷ 998 ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας τοῦ Σεργίου ἐπικυρωθέντων Συνοδικῶς τῶν ὑπὸ τοῦ Φωτίου ἀποφασισθέντων κατὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας, ἐξηλείφθη ἐκ τῶν διπτύχων καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Πάπα. Σημειωτέον δὲ ἐνταῦθα ὅτι μετὰ τὸ σχίσμα ὁ μὲν Πάπας Λέων Γ', ἔκοψε τὴν γενειάδα αὐτοῦ (ὅπως διακρίνηται ἀπὸ τὸν Πατριάρχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως) ὁ δὲ Πάπας Γρηγόριος ΙΣΤ' καὶ ἀφορισμὸν ἐξέδωκε κατὰ τῶν γενειάδα φερόντων Κληρικῶν.

§. 6. Λέγοντες δὲ ἀποχωρισμὸν τῶν ἐκκλησιῶν δὲν ἐννοοῦμεν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀνεξαρτησίαν, ἀλλ' ἰδίως τὰς δογματικὰς διαφορὰς καὶ ἄλλας θρησκευτικὰς διαφορὰς τὰς ὁποίας προσβύει ἰδιαίτερώς ἡ Ῥωμαϊκὴ ἐκκλησία. Καὶ πρῶτον μὲν ἡ παρεξήγησις τῶν προταχθέντων (§ 1.) ρητῶν τῆς ἀγ. Γραφῆς, ἐφ' οἷς στηριζόμενος βεβαίως ὁ Πάπας τῆς Ῥώμης οἰκειοποιεῖται πρωτεῖα καὶ ὑπεροχὴν ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν, καὶ ἀξιοῖ ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ἡ κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας. Πλὴν κατὰ πόσον αἱ ἀξιώσεις αὐταὶ εἰσὶν ἔλλογοι καὶ σύμφωνοι πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς ἀγ. Γραφῆς φέρε ἐν ὀλίγοις σκεψώμεθα. Ὅτε ὡμολόγησεν ὁ Πέτρος τὸν Χριστὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν τῷ ἀπάντησε ὅτι αὐτὸς εἶναι Πέτρος καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ θεμελιώσει τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ, βεβαίως δὲν ἐνενοεῖ τὸ ἄτομον τοῦ Πέτρου, ἀλλὰ πάλιν ἑαυτὸν, δηλ. ἐπὶ ταύτῃ τῇ Πέτρᾳ τῆς ὁμολογίας του· ὅσα δὲ παρακατιῶν λέ-

(4) Ἱδ. ἱστορ. τοῦ ἑλλ. ἔθν. Κ. Παπαρρ. τόμ. 3. σελ. 803—καὶ ἐξῆς.

γὰρ ἐνεκῶς πρὸς τὸν Πέτρον ἀποτεινόμενος βεβαίως ἔλεγε δι' ὅλους τῶν προσώπων τοῦ Πέτρου (4) ἄλλως τε ἢ τοιαύτη πρὸς τὸν Πέτρον προτιμησιᾷ ἀντιθαίνει ἐν γένει εἰς τὴν περὶ Χριστιανικῆς ταπεινοφροσύνης διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ δικαίως θὰ διήγειρε τὴν ζηλιτυμίαν τῶν ἄλλων Μαθητῶν ὡς συνέθη' (2) καὶ ἐπειδὴ ὁ Πέτρος, ὡς φαίνεται, ἐσκανδαλίζετο ἐν πάσῃ περιστάσει πλείοτερον τῶν λοιπῶν (3) ὡς θερμότερος μαθητῆς διὰ τοῦτο δέεται ὁ Χριστὸς ἰδιαιτέρως περὶ αὐτοῦ ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ πίστις αὐτοῦ, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἐπιστρέψῃ καὶ στηρίξῃ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐν τῇ χριστιανικῇ πίστει· πάντες δὲ ὅσοι πιστεύουσιν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, θεωροῦνται ἀδελφοὶ χωρὶς νὰ ἔχωσι διάκρισιν ὑπεροχῆς καὶ προτιμίας (4). Ὅσον δὲ περὶ τῆς Ἐπισκοπῆς καὶ τοῦ μαρτυρικοῦ τέλους τοῦ Πέτρου ἐν Ῥώμῃ οὐδὲν ἀναφέρει τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ ἂν ἦτο τοῦτο ἀληθές ὡς μαρτυροῦσιν ἱστορικοί τινες (ἴδ. §. 1, ἐν ὑποσημ.) μάλλον ὁ Ἱεροσολύμων εἶδει ἵνα ἔχη τὴν ὑπεροχὴν ταύτην καθότι ἐνταῦθα ὁ Χριστὸς ἔχουσι τὸ πανάχραντον αὐτοῦ αἷμα ὑπὲρ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους· ἄλλως ἐνταῦθα οὐδένα λόγον βλέπομεν τῆς πολιτικῆς ὑπεροχῆς· τῆς ποτὲ κοσμοκράτορος Ῥώμης σχετιζόμενον πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἢ μάλλον πνευματικὴν ἀρχὴν τοῦ Ἐπισκόπου Ῥώμης. Ἐντέυθεν ὁ Ῥωμαῖος Ποντίφιξ περιέπεσεν καὶ εἰς ἄλλας ἀξιώσεις ἀντευαγγελικὰς νὰ ὀνομάζῃ ἑαυτὸν Κεφαλὴν τῆς ἐκκλησίας, ἐνῷ ἡ Κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας ἐστὶ μόνος ὁ Χριστὸς καὶ οὐδεὶς ἄλλος (5), καὶ ἐπομένως νὰ θεωρῇ ἑαυτὸν ἀναμάρτητον, ἐνῷ οὐδεὶς ἀναμάρτητος ἐπὶ Γῆς εἰμὴ μόνος ὁ Θεός (6).

§. 7. Ἡ σπουδαιότερα πλάνη καὶ αἵρεσις, (κατὰ τοὺς Ἀνατολικούς) εἰς ἣν περιέπεσεν ἡ Λατινικὴ ἐκκλησία ἐστὶν ἡ προσθήκη τοῦ filioque ἐν πῶ τῆς πίστεως συμβόλῳ, ἥτοι ὁ περὶ τῆς καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγ. Πνεύματος δογματισμός. Ὅτι μὲν τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐκπορεύεται παρὰ τοῦ Πατρὸς μαρτυρεῖ σαφῶς τὸ Εὐαγγέλιον (7), πῶς δ' αὐτὸ ἐρμηνεύοντες οἱ Δυτικοὶ δοξάζουσι τὴν καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ (8) καὶ ἐπομένως κατὰ πόσον εἶναι γνησία καὶ ἡ παρουσιαζομένη δῆθεν μαρτυρία τοῦ Μ. Βασιλείου Ἀνατολικοῦ Πατρὸς, ἐπὶ Βασιλικὸν ἀξίωμα ἐκ πατρὸς διὰ τοῦ

(1) Ματθ. 18, 18. — Ἰωάνν. 20, 22, 23. — [2] Ματθ. 14, 29, 20, 24—28. — Μάρκ. 10, 42—45. — Λουκ. 22, 25—28. — (3) Ματθ. 14, 30, 31. — 18, 24. — 29, 27. — 16, 23. — 26, 34 καὶ 70. — Μάρκ. 14, 30. — Λουκ. 22, 34. — Ἰωάνν. 13, 38. — (4) Ματθ. 23, 8. — Α' Πέτρ. 5, 2, 3. — [5] Ἐφεσ. 1, 22, 23. 4, 15. 5, 23. Α' Κορ. 14, 3. Κολασσ. 1, 18, 24 καὶ [6] Ἰωάνν. Α' 1, 8. Ἰακώβου 3, 2. — [7] Ἰωάνν. 15, 16. — [8] Augustin, de Trinitate 41.

μόνοννοῦς υἱοῦ ἐπὶ τὸ πνεῦμα διήκει» [1] ἄλλοι κρινόντων. Αἱ λοιπαὶ διαφοραὶ εἰσὶν αἱ ἐξῆς: 1) ὁ ῥαντισμὸς τοῦ βρέφους ἐν τῷ Βαπτίσματι ἄνευ τῶν τριῶν καταδύσεων καὶ ἀναδύσεων. — 2) πιστεύουσι καθαρτήριον πῦρ ἦτοι πρόσκαιρον κόλασιν παρεξηγούντες τὰ Γραφικά [2] — 3) Ἡ χρῆσις ἀζύμων ἐν τῇ θείᾳ Εὐχαριστίᾳ. 4) ἡ νηστεία τοῦ Σαββάτου ἀντὶ τῆς Παρασκευῆς. — 5) θεωροῦσι τὸν γάμον ἐντελῶς ἄλυτον. — 6) ἡ ἀγορὰ καὶ πώλησις συγχωροχαρτίων (indulgentia) — 7) Ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ γάμου ἐν γένει εἰς ὅλους τοὺς βαθμοὺς τῆς ἱερωσύνης. — 8) Ἀναμύρωσις τῶν ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων πρότερον χρισθέντων. — 9) ἡ εἰσαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Πάπα Πίου Θ' ἄσπορος σύλληψις τῆς παρθένου Μαρίας, ὅτι δηλ. αὕτη ἐγένετο ἐκ πνεύματος ἁγίου.

§ 8. Κατὰ πόσον ὁ χωρισμὸς τῶν ἐκκλησιῶν, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ λυπηρὸν γεγονός, ἀφέλησε τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ὑπὸ πολιτικὴν ἔποψιν κατὰ τὴν ἰδέαν τοῦ κ. Κ. Παπαρρηγοπούλου ἀγνοοῦμεν. Ἄλλ' εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ βραδύτερον κατάλυσις τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας εἰσὶ ἀποτέλεσμα τῆς ἐκκλησιαστικῆς διαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι οἱ Ἑρωπαῖοι θὰ ἐβοήθουν, τοὺς Βυζαντινοὺς, ἤθελεν ἀράγε ἀνιχναιτισθῆ, ὁ φοβερός ἐκεῖνος χεῖμαρρος ὁ καταπειλὴσας καὶ αὐτὴν τὴν Γερμανίαν καὶ Ἰταλίαν; τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι οἱ Ὀθωμανοὶ δὲν ἠθέλησαν νὰ ἐπιβάλλωσι τὸν Ἰσλαμισμὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τοῦτον καὶ μόνον τὸν λόγον ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν θρησκευμα ἐθιώρησαν ὡς τὸ μόνον κατάλληλον μέσον διὰ νὰ ἔχωσι τοὺς χριστιανικοὺς ἀείποτε διηρημένους « οὐκ ἤλθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν ἐπὶ τῆς Γῆς » !! (3) Μταταίως ἄρα ἔγραψαν καὶ ἠγωνίσθησαν τόσοι σοφοὶ ἄνδρες ὑπὲρ ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐνώσις ὅπως τὴν ἐννοοῦμεν ἡμεῖς οἱ Ἀνατολικοὶ, τ. ἔ. πλήρης ταυτότης δοξασιῶν καὶ διατυπώσεων εἶναι ἀδύνατος, καὶ ὅσοι ἐπιθυμοῦσι τὸ τοιοῦτό ἐπιδιώκουσι πρᾶγμα προδήλως ἀκατόρθωτον, ἔστω παράδειγμα ἡ πρότινων ἐτῶν συγκροτηθεῖσα ἐν Βόννῃ τῆς Γερμανίας Σύνοδος ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ κ. Δοίλιγγερ.

I. Δ. ΡΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ Ἱερέυς.

[1] Περὶ τοῦ ἁγ. Πνεύμ. — [2] Ψαλμ. 15, 40. — Ἐφεσ. 4, 9. Α' Πέτρ. 4, 6. — (3) Ματθ. 10, 34

Η ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ὑπό

MAX MUELLER

(Καθηγητοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Ὀξφόρδης *).

Ἡ ἀνάγνωσις τῶν πρὸ ἑκατονταετηρίδος περίπου ἐκδοθέντων τούτων βιβλίων ἔστιν ἐπωφελὴς ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ ὅπως ὑπομνήσκη ἡμῖν, ἵνα μὴ λαμβάνωμεν τόνον λίαν βεβαιωτικὸν ὅταν ἐκφέρωμεν θεωρίας, αἰτινες μᾶς φαίνονται τὸ γε νῦν ὅτι πρέπει νὰ περιλαμβάνωσι πάσας τὰς ἐγκρίσεις, καὶ αἱ ὁποῖαι μετὰ ἑκατὸν ἔτη μόνις ἴσως θὰ ἐξαλειφθῶσι. «Τίς θὰ πιστεύσῃ, λέγει ὁ ἀββᾶς Banier (οὐδεμία δὲ ἀμφιβολία ὅτι δὲν ὑπελάμβανε τὸ συμπέρασμα αὐτοῦ ὡς μὴ δεόμενον ἀπαντήσεως), «τίς θὰ πιστεύσῃ εἰλικρινῶς ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος δὲν θὰ ἠγάπα τὸν ποιητὴν ἐκείνον, ἐὰν δὲν τὸν ἐξελάμβανεν ὡς ἀπλοῦν διηγηματίαν μύθων; Ὁ ἀπεθύμει ποτὲ τὴν τύχην τοῦ Ἀχιλλέως ἵνα προσελκύσῃ τοιοῦτον πανηγυριστὴν;

Ὁ δὲ Κικέρων δὲν κατατάσσει μετὰ τῶν σοφῶν καὶ τὸν Ὀδυσσεῖα καὶ τὸν Νέστορα; Ὁ ἀκατέτασσε καὶ φαντάσματα; Δὲν ἐξηγεῖ τοὺς περὶ Ἄτλαντος καὶ Προμηθέως μύθους; Δὲν μᾶς διδάσκει ὅτι ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ σπερμολογῶσιν, (ὅτι ὁμὲν ὑπεβάσταζε τὸν οὐρανὸν ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ ὁ δὲ Ἴτο δεδεμένος εἰς Καύκασον), ἐγένετο ἐξ αἰτίας τῆς συντόνου αὐτῶν προσοχῆς περὶ τὴν μελέτην τῶν οὐρανίων ὄντων; Ὁ ἀδυναμὴν νὰ ἐπισυντάξω ἐνταῦθα τὴν μαρτυρίαν τῶν πλείστων ἐκ τῶν ἀρχαίων, θὰ προσέθετον καὶ τὴν τῶν πρώτων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ Ἀρνοβίου, Λακταντίου καὶ πολλῶν ἄλλων, οἵτινες ἐκλαμβάνουσι τὴν οὐσίαν τῶν μύθων ὡς ἱστορίας ἀληθεῖς. Ὁ ἀπατελεῖων δὲ τὴν ἀνα-

*) Βλ. συνέχεια ἐν σ. 99

γραφὴν ταύτην διὰ ὀνομάτων τῶν ἐνδοξοτέρων σοφῶν τῆς ἐποχῆς μας, οἵτινες ἀνεκάλυψαν ἐν ταῖς ἀρχαίαις μυθολογίαις τοσαῦτα ἔχρη τῆς παραδόσεως τῶν ἀρχαίων χρόνων.» Τὰ ἀνωτέρω δὲν ὑπενθυμίζουσιν ἡμῖν τὴν μέθοδον καθ' ἣν προὔταθσαν καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας συμπεράσματα τινὰ θεωρούμενα ἀκαταμάχητα; Μετὰ δὲ τινὰς σελίδας προστίθῃσιν ὁ Banier τὰ ἐξῆς: «Ὁ ἀποδείξω ὅτι ὁ μὲν Μινώταυρος μετὰ τῆς Πασιφάης καὶ τῶν ἄλλων προσώπων τοῦ μύθου ἐκπροσωπεῖ τοὺς ἔρωτας τῆς κρητιίδος βασιλείσεως μετὰ τινος πολεμιστοῦ καλουμένου Ταύρου· τὸ δὲ τέχνασμα τοῦ Δαιδάλου ἐξησχημένον τινὰ μυστικὸς μύθος. . . Καὶ ὁ Ἄτλας μετὰ τοῦ ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ οὐρανοῦ ἀντιπροσωπεῖ βασιλέα ἀστρονομουνοῦ διὰ τῆς ἐν τῇ χειρὶ σφαίρας· τὰ δὲ χρυσὰ μῆλα τοῦ τερπνοτάτου κήπου τῶν Ἑσπερίδων παριστάνουσι τὰ ὑπὸ τινῶν μολοσῶν φυλαττόμενα.

Ὁρεῖλομεν ἔτι νὰ προσθέσωμεν ὡς ἀνήκοντας εἰς τὴν αὐτὴν σχολὴν καὶ τοὺς σοφοὺς ἐκείνους, οἵτινες ἀνεζήτησαν ἐν τῇ ἑλληνικῇ μυθολογίᾳ ἔχρη προσώπων οὐχὶ ἐθνικῶν ἀλλ' ἱερῶν, καὶ οἵτινες ἐφαντάζοντο ὅτι θὰ δυναθῶσιν ἐν μὲν τῷ Κρόνῳ ν' ἀναγνωρίσωσι τοὺς χαρακτῆρας τοῦ Νῶε, ἐν δὲ τοῖς τρισὶν αὐτοῦ υἱοῖς Διὶ, Ποσειδῶνι καὶ Πλούτωνι τοὺς ἰσάριθμους υἱοὺς τοῦ Νῶε, Χάμ, Ιάφεθ καὶ Σήμ. Ἐν τῷ σοφῷ αὐτοῦ βιβλίῳ «De Theologia Gentili et Physiologia Christiana, sive de origine et progressa idolatriae» ὁ G. I. Vossius ἐταύτιζε τὸν Κρόνον μετὰ τοῦ Ἀδάμ ἢ μετὰ τοῦ Νῶε, τὸν Ianus καὶ Προμηθέα ἐπίσης μετὰ τοῦ Νῶε, τὸν Πλούτωνα μετὰ τοῦ Ιάφεθ καὶ Χάμ, τὸν Ποσειδῶνα μετὰ τοῦ Ιάφεθ, τὴν Ἀθηνᾶν μετὰ τῆς Νασμᾶ, ἀδελφῆς τοῦ Τουβάλ Κάιν, τὸν Ἡφαιστον μετὰ τοῦ Τουβάλ Κάιν, τὸν Τύφωνα μετὰ τοῦ Ἴγ, βασιλέως τοῦ Βάσχαν, κτλ. Ὁ δὲ Γεράρδος Κροῖσος ἐν τῷ Homerus Hobraeus ὑποτίθῃσιν ὅτι ἡ μὲν Ὀδύσεια περιλαμβάνει τὴν ἱστορίαν τῶν πατριαρχῶν, τὴν ἐκ Σοδόμης μετανάστευσιν τοῦ Λώτ, καὶ τὸν θάνατον τοῦ Μαυσέως, ἡ δὲ Ἰλιάς ἐξιστορεῖ τὴν ἄλωσιν καὶ καταστροφὴν τῆς Ἰερικῶ. Ὁ Huet ἐν τῷ Demonstratio evangelica ἐκτείνεται ἀποτέρω. Τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ ἦτο νὰ ἀποδείξῃ τὴν ἀθεντικότητά τῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης διδάσκων ὅτι ἀπασα σχεδὸν ἡ θεολογία τῶν ἐθνικῶν ἀντεγράφη ἐκ τῶν βιβλίων τοῦ Μαυσέως. Παριστᾶ δὲ καὶ τὸν ἴδιον Μαυσέα ὡς περιβληθέντα, ἐν ταῖς παραδόσεσι τῶν εἰδωλολατρῶν, τοὺς μᾶλλον ἑτερογενεῖς χαρακτῆρας. Ὁ σοφὸς καὶ εὐσεβὴς οὗτος ἐπίσκοπος ἀνάγει εἰς τὸ αὐτὸ ἱστορικὸν πρωτότυπον οὐ μόνον ἀρχαίους νομοθέτας, ὡς τὸν Ζωροάστρη καὶ Ὀρφαίον, ἀλλὰ καὶ θεοὺς, οἷον τὸν Ἀπόλλωνα, Ἡφαιστον καὶ Διόνυσον. Ἡ δὲ ὁ Μαυσέως ἐθεωρεῖτο τὸ πρωτότυπον τῶν

ἐθνικῶν θεῶν. οὕτως ἡ τε θυγάτηρ Μιριάμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ Ζιππώρα ἐθεωροῦντο ὡς χρησιμεύσασαι πρότυπα πασῶν τῶν θεοτήτων.

Γνωρίζετε ὅτι ὁ κ. Gladstone, ἐν τῇ σπουδαίᾳ καὶ εὐφύει αὐτοῦ συγγραφῇ περὶ Ὀμήρου, παραδέχεται τὰς αὐτὰς θεωρίας καὶ προσπαθεῖ ν' ἀνακαλύψῃ ἐν τῇ ἑλληνικῇ μυθολογίᾳ σκοτισθεῖσάν τινα εἰκόνα τῆς ἱερᾶς ἱστορίας τῶν Ἑβραίων. Ἄλλ' οὐχ ἦττον καὶ ἡ εἰκὼν αὕτη δὲν εἶναι τόσον σκοτεινὴ ὥστε νὰ τὸν ἐμποδίσῃ ἀπὸ τοῦ νὰ ἀνακαλύψῃ, ὡς ὑπολαμβάνει, ἐν τῇ τῷ Διὶ, Ἀπόλλωνι καὶ Ἀθηνᾷ, ἀμυδρὸν ἀπαύγασμα τῶν τριῶν προσώπων τῆς Τριάδος. Ἐν τινι ἀριθμῷ μιᾷ τῶν καλλιτέρων παρ' ἡμῖν περιοδικῶν ἐπιθεωρήσεων, ἐν τῇ Home and Foreign Review, ὁ λίαν γνωστὸς ἕνεκα τῆς εὐρωπαϊκῆς αὐτοῦ ἐκδόσεως κ. F. A. Paley ἐγένετο ὁ συνήγορος τοῦ αὐτοῦ ἱεροῦ εὐημερισμοῦ. «Ὁ Ἄτλας, λέγει, εἶναι τὸ σύμβολον τῆς καρτερικῆς ἐργασίας· τίθεται ὑπὸ τοῦ Ἡοίδου ἐγγύτατά τοῦ κήπου τῶν Ἑσπερίδων· εἶναι δὲ ἀδύνατον νὰ ἀμφισβῆσθῇ ὅτι δὲν ὑπολαμβάνεται ἐνταῦθα παράδοσις τις περὶ τοῦ παραδείσου τῆς Ἑδέμ, τὰ δὲ παρὰ τοῦ δράκοντος φυλαττόμενα χρυσοῦ μῆλα ὑπενθυμίζουσι ἢ τὸ μῆλον ὅπερ ἔκοψεν ἡ Εὐὰ πεισθεῖσα τῷ πειρασμῷ τοῦ ὄφeos, ἢ τὸν φυλάττοντα ἄγγελον μετὰ πυρίνης βρομφαίας.»

Καί τοι πάντες οἱ μὴ ἐσκοτισμένοι ἐκ τῶν προλήψεων σοφοὶ εἶδον καθαρῶς ὅτι οὐδὲν τῶν τριῶν τούτων ἐρμηνευτικῶν συστημάτων ἦν εὐχάριστον τῷ δημοσίῳ, ἐν τούτοις ἐφαίνετο ὅπως ἀδύνατον νὰ ὑποβάλωσι καλλιτέραν λύσιν τοῦ ζητήματος. Καὶ σήμερον εἰ καὶ ὀλίγοι ἀναμφισβῶτως εὐρίσκονται οἵτινες οὐδὲν τῶν τριῶν συστημάτων παραδέχονται ἀποκλειστικῶς, οἱ ὅποιοι δηλαδὴ πιστεύουσιν ἢ ὅτι ἅπανα ἡ ἑλληνικὴ μυθολογία ἐφηυρέθη ὅπως ἐγχαράξῃ παραγγέλματα ἠθικά, ἢ ὅπως διαδώσῃ φυσικὰς ἢ μεταφυσικὰς γνώσεις, ἢ ὅπως ἐξιστορήσῃ γεγονότα τῆς ἀρχαίας ἱστορίας, ἐν τούτοις οἱ πλείστοι παρεδέξαντο συνδυασμὸν τινὰ περὶ αὐτῶν, διδάσκοντες μὲν ὅτι μέρη τινὰ τῆς μυθολογίας ἔχουσι ἀνῆθικὸν χαρακτῆρα, ἕτερα φυσικὸν καὶ ἕτερα ἱστορικόν, ἀλλὰ συγχρόνως ἀναγνωρίζοντες καὶ ὅτι τὸ πλεῖστον τῶν μύθων εἰς οὐδεμίαν ἀνάλυσιν ὑπόκειται. Τὸ αἰνίγμα τῆς σφιγγὸς τῆς μυθολογίας ἔμεινε πάντοτε ἀμάντευτον.

Ἄλλ' ἡ συγκριτικὴ φιλολογία ἔδωκε τὴν πρώτην παρόρμησιν πρὸς τὴν ἀναγέννησιν τῆς μυθολογικῆς ἐπιστήμης, ἀρξάμενη τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος ἐκ μέρους διαφόρου. Ἐντελής δὲ μεταβολὴ περὶ τὴν μέθοδον τῆς σπουδῆς τῆς ἀρχαίας ἱστορίας ἐγένετο ἕνεκα τῆς ἀνακαλύψεως τῆς ἀρχαίας γλώσσης τῆς Ἰνδίας, ἢ τοι τῆς λεγομένης σανσκριτῆς, ὀφειλομένης πρὸ ὀγδοήκοντα σχεδὸν ἐτῶν τοῖς ἔργοις τοῦ Wilkins, τοῦ William

Jones καὶ τοῦ Collebroke, καὶ ἕνεκα τῆς ἀνακαλύψεως τῆς στενῆς συγγενείας ἧτις συνδέει τὴν γλώσσαν ταύτην μετὰ τῶν ἰδιωμάτων τῶν κυριωτέρων φυλῶν τῆς Εὐρώπης, καὶ ἧτις ἀπεδείχθη διὰ τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ Schlegel, τοῦ Humboldt, τοῦ Boff, καὶ ἄλλων. Δὲν ἐπαρκεῖ μὲν ὁ καιρὸς εἰάν κῆθελον νὰ δώσω ἐντελῆ ἐκθεσιν περὶ τῶν ἐρευνῶν τούτων· ἀλλὰ, τὸ ἐπ' ἐμοί, δύναμαι νὰ ὑπενθυμίσω ὡς γεγονός, ὅτι οὐδεὶς πρότερον ὑποπτεύετο ὅτι αἱ γλώσσαι τῶν βραχμάνων τῆς Ἰνδίας, τῶν ὀπαδῶν τοῦ Ζωρράστρου καὶ τῶν ἐν τῇ Περσίᾳ ὑποκειμένων τῷ Δαρείῳ, τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ῥωμαίων, τῶν Κελτικῶν, Τευτονικῶν, καὶ Σλαυικῶν φυλῶν, ἦσαν ἀπλᾶ διαφοραὶ ἐνὸς κοινοῦ τύπου, καὶ ὅτι ἐνυπῆρχε πραγματικῶς μετὰξὺ αὐτῶν σχέσις τοιαύτη οἷα παρατηρεῖται μετὰξὺ τῶν ἐκ τῆς λατινίδος καταγομένων γλωσσῶν ἢ τοι τῆς γαλλικῆς, ἰταλικῆς, ἰσπανικῆς καὶ πορτογαλικῆς. Ἐκτετε ἀνεκαλύφθη νέος κόσμος, ἢ μάλλον ἀρχαῖος κόσμος ἀναγεννηθεῖς. Ὄφειλον ν' ἀναδράμω ὀπισθεν πάντων τῶν ὀρίων τῆς ἀρχαίας καλουμένης ἱστορίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ νὰ ἐξηγήσω δι' ἐνὸς ἢ δι' ἑτέρου τρόπου πῶς ἔλαβον αὐταὶ αἱ γλώσσαι διασπασθεῖσαι ἀλλήλαις ἀπὸ χιλιάδων ἐτῶν καὶ ἀποστάσεων μεγάλων. ἤδυνηθῆσαν νὰ ἐκπηγάσωσι κατ' ἀρχᾶς ἐκ κοινης πατρὸς.

Ἄλλὰ δὲν ἠμπορῶ νὰ ἐκταθῶ, πρὸς τὸ παρόν, ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου περὶ τοῦ δὲ νὰ εἶπω ὅτι μετὰ τινος χρόνον οὐ μόνον εἶδον ὅτι τὰ βῆξικὰ στοιχεῖα πασῶν τούτων τῶν γλωσσῶν, κλουμένων ἁρίων ἢ Ἰνδοευρωπαϊκῶν, ἦσαν ὅμοια, ὡς καὶ τὰ ἀριθμητικὰ αὐτῶν ὀνόματα, αἱ ἀντωνυμίαι, αἱ προθέσεις, αἱ καταλήξεις καὶ αἱ οἰκιακαὶ λέξεις, ὡς πατήρ, μήτηρ, ἀδελφός, θυγάτηρ, ἀνὴρ, βούς, κύων, ἵππος, ζῶον, δένδρον, μόσχος, αἶτος, μύλος, γῆ, οὐρανός, ὕδωρ καὶ πολλαὶ ἄλλαι, ἀλλ' ἀνεκάλωψαν προσέτι ὅτι ἐκάστη τῶν γλωσσῶν τούτων κατεῖχε καὶ στοιχεῖα μυθολογικῆς φρασσεολογίας ἀποκαλυπτούσης ἐπαίσθητὰ ἄχνη κοινης καταγωγῆς.

Ποῖον δὲ ἀποτέλεσμα παρήγαγεν ἡ ἀνακάλυψις αὕτη ἐν τῇ ἐπιστήμῃ τῆς μυθολογίας; Ἀκριβῶς ἦν καὶ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ τῆς γλώσσης ἡ ἀνακάλυψις τῆς κοινης καταγωγῆς τῆς σανσκριτῆς, τῆς ἑλληνικῆς, τῆς λατινικῆς, τῶν γερμανικῶν, σλαυικῶν καὶ κελτικῶν γλωσσῶν. Πρὶν ἢ γίνετο ἡ ἀνακάλυψις αὕτη, ἦτο ἐπιτετραμμένον νὰ πραγματεύηται τις περὶ ἐκάστης γλώσσης, ὡς αὐτῷ ἔδοκει, πᾶσα δὲ ἐτυμολογικὴ διασάφησης, σύμφανος τοῖς νόμοις, οἵτινες διέπουν πᾶν ἰδίωμα, ἠδύνατο νὰ θεωρῆται ὡς εὐχάριστος. Ἐὰν ὁ Πλάτων παράγῃ τὸ «θεός» ἐξ τοῦ ῥήματος θεεῖν διότι οἱ πρῶτοι θεοὶ ἦσαν ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, ἢ εἰάν ὁ Ἡρόδοτος τὸ αὐτὸ ὄνομα παράγῃ ἐκ τοῦ τιθεῖναι, διότι οἱ θεοὶ ἔθετον τὰ πάντα ἐν

ἁρμονία, δὲν δυνάμεθα νὰ εἰπωμέν τι εἶτε περὶ τῆς μιᾶς εἶτε περὶ τῆς ἄλλης τῶν ἐτυμολογιῶν τούτων. Ἀλλ' ἐὰν εὐρίσκωμεν ὅτι τὸ αὐτὸ ὄνομα εὔρηται καὶ ἐν τῇ σανσκριτῇ καὶ ἐν τῇ λατινίδι ὑπὸ τοῦς τύπους *deus* καὶ *deus*, γίνεται βεβαίως φανερὸν ὅτι διὰ τὴν ἑλληνικὴν λέξιν δὲν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ἐτυμολογίαν μὴ ἐξηγοῦσαν καὶ τὰς ἀντιστοιχοῦς λέξεις τῆς τε σανσκριτῆς καὶ λατινίδος. Ἐάν, ἐκ τῶν ῥωμανικῶν γλωσσῶν, ἐγνωρίζωμεν μόνον τὴν γαλλικὴν, θὰ παραγάγομεν τὴν λέξιν *Ieu* ἐκ τοῦ γερμανικοῦ *Feuer*. Ἀλλὰ ἐὰν ἴδωμεν ὅτι ἡ αὐτὴ λέξις εὔρηται ἐν τῇ ἰταλικῇ ὡς *fuoco* καὶ ἐν τῇ ἰσπανικῇ ὡς *fuego*, γίνεται ἐπίσης κατάδηλον ὅτι ὀφείλομεν νὰ ἀναζητήσωμεν ἐτυμολογίαν δυνάμενη νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ ἐπὶ τῶν τριῶν λέξεων· εὔρηται δὲ αὕτη ἐν τῇ λατινικῇ *focus* καὶ οὐχὶ ἐν τῇ γερμανικῇ *Feuer*. Καὶ αὕτη ἡ τοσοῦτον ἐμβριθὴς μεγαλοφυΐα τοῦ Grimm δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ αὕτη ἦτο ἀπολύτως ἀναγκαία. Πρὶν ἢ μάθωσιν ὅτι καὶ ἐν τῇ σανσκριτῇ, καὶ ἐν τῇ ἑλληνίδι, καὶ ἐν τῇ λατινίδι καὶ ἐν τῇ σλαυτικῇ ὑπῆρχεν ἡ αὐτὴ λέξις ἢ σημαίνουσα τὸ ὄνομα, (ἥτις εἶναι ὁμοία τῷ γοθθικῷ *namo* γεν. *nomins*), τίποτε δὲν μᾶς ἐμπόδιζε νὰ παραγάγομεν τὴν γερμανικὴν λέξιν ἐκ ρίζης πάλιν γερμανικῆς. Ὁ Grimm ὅμως παρήγαγε τὴν γερμανικὴν λέξιν *Name* ἐκ τοῦ ῥήματος *nehmen* λαμβάνειν, ἢ δὲ παραγωγὴ αὕτη, κατὰ τὰς σημειωθεῖσας περιπτώσεις, ἦν πράγματι κανονικὴ. Ἀλλὰ γενομένου γνωστοῦ ὅτι τὸ σανσκριτικὸν *namau* ἐγράφετο ἀντὶ τοῦ *gnāman* (ὡς τὸ *nomen* ἀντὶ *gnomen*) καὶ ὅτι προήρχετο ἐξ ἐνὸς ῥήματος *gnā* γνωρίζειν, τότε δὲν ἐφάνη πλέον δυνατὸν ἵνα διατηρηθῇ ἡ ἐτυμολογία ἥτις παρήγαγε τὸ *Name* ἐκ τοῦ *nehmen*, ἀλλ' ἐγένετο παραδεκτὴ ἡ ἐκ τοῦ *namau* ὑπερ παραγάγεται ἐκ τοῦ *gnā*. Ἐκαστον ὄνομα δύναται νὰ ἔχῃ μίαν μόναν ἐτυμολογίαν, ὡς καὶ πᾶν ἔμφυχον δύναται νὰ ἔχῃ μίαν μόνην μητέρα.

Ἄς ἐφκρμόσωμεν ἤδη τὸν συλλογισμὸν τοῦτον καὶ εἰς τὴν μυθολογικὴν φρασεολογίαν τῶν ἀρίων λαῶν. Προκειμένου νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὰ ὀνόματα καὶ τοὺς μύθους τῶν ἑλληνικῶν θεῶν, βεβαίως δὲν ἤθελεν εἶσθαι παραδεκτὴ ἡ ἐκ τοῦ ῥήματος *Z* ἢ ἐρμηνεῖα τοῦ ὀνόματος *Zeús*. Ἀλλ' ἀφοῦ εὐρίσκομεν ὅτι τὸ ἑλληνιστὶ *Zeús* εἶναι τὸ αὐτὸ μετὰ τοῦ σανσκριτικοῦ *Dyaus*, τὸ *Iu* ἐν τῷ *Zupiter*, καὶ τὸ *Zue* ἐν τῷ *Tuesday*, βλέπομεν παρεμφεῶς ὅτι οὐδεμία ἐτυμολογία ἤθελεν εἶσθαι εὐάρεστος ἐὰν δὲν ἤρμάνευε ταυτοχρόνως πάντα ταῦτα τὰ ὀνόματα. Ἐπιταί ἄρα ὅτι ὅπως ἐννοήσωμεν μὲν τὴν τε καταγωγὴν καὶ τὴν σημασίαν τῶν ὀνομάτων τῶν ἑλληνικῶν θεῶν, ἐμβαθύνωμεν δὲ εἰς τὸ ἀρχικὸν πνεῦμα τῶν μύθων τῆς ἀρχαιότητος, δὲν ὀφείλομεν νὰ περιορίσωμεν τὸν νοῦν μας ἐν τῷ ὁ-

ρίζοντι τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ νὰ στρέψωμεν τὰ βλέμματά μας καὶ εἰς τὴν μυθολογίαν τὴν λατινικὴν, τὴν γερμανικὴν, τὴν σανσκριτικὴν καὶ τὴν ζενδικὴν. Ἡ προσδιορισμένη κλεις ἵνα ἀνοίξῃ ἕνα τῶν θησαυρῶν τούτων πρέπει νὰ δυνηθῇ ἵνα ἀνοίξῃ καὶ ἅπαντας, διότι ἄλλως εἶναι ἀδύνατον νὰ θεωρηθῇ ὡς κλεις κατάλληλος.

Οἱ ἐγκυκλοπαιδισταὶ ἀντέταξαν ἰσχυρὰς παρατηρήσεις κατὰ τῆς μεθόδου ταύτης τοῦ σκέπτεσθαι. Καὶ οἱ ἀναγνωρίσαντες μάλιστα τὸ μάταιον τῆς ἑλληνικῆς ἐτυμολογίας κεχωρισμένης ἐκ τῆς σανσκριτικῆς, διαμαρτύρονται κατὰ τε τῆς βεβηλώσεως ταύτης τοῦ ἑλληνικοῦ Πανθέου, καὶ κατὰ πάσης ἀποπειράς ὅπως παραγάγῃ τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς μύθους τοῦ Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου ἐκ τῶν τερατωδῶν ἐκείνων εἰδώλων τῶν βραχμάνων. Ἡ παραγῆ δὲ αὕτη φαίνεται προερχομένη κατὰ μέγα μέρος ἐκ παρενοήσεως. Οὐδεὶς σοφὸς ἄξιος τοῦ ὀνόματος τούτου ἐσκέφθη ποτὲ νὰ παραγῆ ἐκ τῆς σανσκριτῆς λέξιν ἑλληνικὴν ἢ λατινικὴν οἰανδήποτε. Διότι ἡ σανσκριτικὴ γλῶσσα δὲν εἶναι ἡ μήτηρ τῆς ἑλληνικῆς καὶ λατινικῆς, ὡς οὐδ' ἡ λατινικὴ τῆς γαλλικῆς καὶ ἰταλικῆς. Αἱ τρεῖς αὗται γλῶσσαι, ἡ σανσκριτικὴ, ἡ ἑλληνικὴ, καὶ ἡ λατινικὴ, εἶναι ἀδελφαί, διαφοραὶ τοῦ αὐτοῦ τύπου. Προϋποθέτουσιν φάσιν ἀρχικωτέραν, διαρκούσης τῆς ὁποίας διέφερον τότε ἀλλήλαις ἐλάχιστον, ὅσον δὲν διαφέρουσι σήμερον. Μέχρις αὐτοῦ δὲ καταλήγουσιν καὶ αἱ σχέσεις αὐτῶν. Τὸ μόνον δὲ ὅπερ δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν πρὸς τιμὴν τῆς σανσκριτικῆς γλῶσσης, εἶναι ὅτι ἡ γλῶσσα αὕτη ἐστὶν ἡ πρωτότοκος ἀδελφή, διότι διετήρησε καὶ πολλὰς λέξεις καὶ πολλοὺς τύπους ἧττον ἀπρηχαιομένας καὶ ἧττον ἐφθαρμένας τῆς ἑλληνικῆς τε καὶ λατινικῆς. Ὅτε ἀρχαιώτερος χαρακτήρ καὶ διαφανὴς σχηματισμὸς τῆς σανσκριτῆς, κατέστησαν αὐτὴν φυσικῶς ἀγαπητὴν τῷ γλωσσολόγῳ, ἀλλὰ καὶ δὲν τὸν ἀπετύφλωσε τοσοῦτον ὥστε νὰ τὸν ἐμποδίσῃ νὰ παρατηρῇ ὅτι εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἡ ἑλληνικὴ, ἡ λατινικὴ, καθὼς καὶ ἡ γοθθικὴ καὶ ἡ κελτικὴ, διετήρησαν χαρακτήρας ἀρχαίους ἀπωλεσθέντας ἐν τῇ σανσκριτικῇ. Ἡ μόνη δὲ διάκρισις ὅτι ἡ σανσκριτὴ ἔχει δικαίωμα ἰδιαιτέρον ἐπὶ τῶν ἄλλων, εἶνε ὁμοία τῇ ἀποδιδδομένη κατὰ τὴν ἀρχαίαν γερμανικὴν ὁμοσπονδίαν τῷ αὐτοκράτορι τῆς Αὐστρίας τοῦ νὰ θεωρηθῇ δηλαδὴ πρῶτος ἐν ἰσοίς, *primus inter pares*.

Μετεγλώττισεν Α. Η. Κ.

ΕΚΚΛΙΨΕΙΣ ΗΛΙΟΥ

Ἐν γένει αἱ ἡλιακὴ ἐκλείψεις εἰσὶν ἀξιοπεριεργοί, ἰδίᾳ δὲ ἡ ὀλικὴ ἔκλειψις τοῦ ἡλίου εἶναι θέαμα ἐκπληκτικώτατον, οὕσα ὡς μικρὰ νύξ ἐν μέσῳ ἡμέρας! Ἄ; φαντασθόμεν οὐρανὸν αἴθριον καὶ εὐδίον καὶ ἥλιον ἀκτινοβόλον, αἴφνης βλέπομεν ὅτι τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἀμυδροῦται, ἐκτείνεται δὲ μνησιδὴς ζόφος ὅστις προέρχεται ἐκ τῆς περιφέρειας τῆς σκοτώδους σελήνης, ἐντέμνει τὴν περίμετρον τοῦ λάμποντος δίσκου, προχωρεῖ βαθμηδὸν καὶ σβέννυται. Πύραυλα δὲ τὸ ἡμισυ τοῦ ἡλίου κρύπτεται, καὶ τότε σκιερὸν καὶ ἀμυδρὸν τι σέλας διαδέχεται τὸ φῶς τῆς ἡμέρας. Ὁ τόπος καλύπτεται ὑπὸ σκιάς καὶ πάντα τὰ χρώματα ὠχροῦσι. Τὰ πτηνὰ, ἐκπληκτα, πύρρσι τὰ τερπνὰ κελαδόμενα καὶ καταφεύγουσιν ὑπὸ τὰ φυλλώματα. Τὰ ποιμνία, ἀνήσυχα, βλήχωνται καὶ μηκῶνται. Οἱ δὲ μικροὶ νεοσσοὶ περιστέλλονται ὑπὸ τὰς πτέρυγας τῶν μητέρων αὐτῶν. Καὶ αὐτὰ δὲ τὰ ἄνθρ κλείουσιν αὐθις τοῦς κάλυκας αὐτῶν ὡς εἰ προστήγγιζαι ἡ νύξ. Τίτε παρατηροῦμεν πλέον μικρὸν μόνον μνησιδῆ ἥλιον, ὅστις βαθμηδὸν καταλήγων εἰς ὄξυ ἐξαφανίζεται ἀμέσως δὲ βαθεῖα τις καὶ πένθιμος νύξ καταλαμβάνει τὸ σύμπαν, ἐν τῇ οὐρανῷ ἀναφαίνονται οἱ ἀστῆρες καὶ πανταχοῦ σιγὴ βασιλεύει. Ὁ ἀῆρ ἀποφύγεται καὶ ψυχρά τις αὔρα διαδίδεται ἧς ἡ δρόσος καταλαμβάνει πάντα. Τὰ πτηνὰ τῆς νυκτὸς ἐξέρχονται ἐκ τῶν φωλεῶν αὐτῶν, αἱ νυκτερίδες ἀρχίζουσι νὰ πετῶσι, τὰ ζῶα καθίστανται ἐντρομα, ὁ ἵππος οἶονεἰ ἀπειθῶν εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ κυρίου αὐτοῦ δὲν θέλει νὰ περιπατῇ, ὁ δὲ κύων περιφοβὸς γενόμενος πίπτει ὑπὸ τοῦς πόδας τοῦ κυρίου αὐτοῦ. Ἡ μετὶ δὲ οἱ ἄνθρωποι καίτοι εἰμῆθα προκατειλημμένοι ἐκ τῶν προτέρων καὶ μέλλομεν νὰ θεωρήσωμεν τοῦτο] καὶ γνωρίζομεν ὅτι τοῦτο εἶναι φυσικώτατον φαινόμενον, αἰσθανόμεθ' ἑαυτοῦς συνταραττομένους καὶ συγκινουμένους ἀκουσίως. Ἐπὶ μίαν στιγμὴν ὁ μεγαλοπρεπὴς φωστὴρ τοῦ οὐρανοῦ σβέννυται καὶ τότε πάντες ἀνακράζομεν ἐκθαμβοί. Ἐάν ποτε ὁ φωστὴρ ἐσβέννυτο οὕτω διὰ παντός, ἐάν ἐπρόκειτο νὰ μὴ ἀποδώσῃ ἡμῖν πλέον τὸ φῶς αὐτοῦ, τί ἔμελλε νὰ γίνῃ ἡ γῆ; καὶ ἡμεῖς! Πλὴν ὄχι. Περὶ τὸν μέλανα δίσκον τῆς σελήνης φαίνεται γλυκὴ φῶς ἀκτινοβόλοισα στεφάνη ἧτις σημεῖοι τὴν θέσιν τοῦ ἡ-

λίου καὶ ὅταν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν συνειθίσωσιν εἰς τὸ σκότος, ἀναγνωρίζομεν ὅτι ἡ νύξ δὲν εἶναι τοσοῦτον σκοτεινὴ, ὅσον εἶχε φανῆ ἡμῖν κατ' ἀρχάς· ὦ . . . αἴφνης μυρία χαρμόσυνα ὑψοῦνται κραυγαί μεταξὺ τῶν θεατῶν, οἵτινες ἀπὸ τινῶν στιγμῶν ἴσταντο ἀκίνητοι, ἐκστατικοί, καὶ σιγηλοί· λάμψις φωτὸς ἀπαστρέπτει ἐκ τινος ἄκρας τοῦ ἡλίου καὶ ἀκτῖνες διαχέονται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον θερμαί. Ἡ δὲ σελήνη ἐξακολουθοῦσα τὴν πορείαν αὐτῆς ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀποκαλύπτει τὸν δίσκον τοῦ ἡλίου ἐκ τοῦ ἀντιθέτου πρὸς αὐτὴν μέρους, ὅπερ πρῶτον εἶχεν ἀρχίσει νὰ καλύπτῃ καὶ οὕτως ὁ ἀκτινοβόλος τῆς ἡμέρας φωστὴρ ἀναφαίνεται.

Συμβαίνουνσι δὲ αἱ ἐκλείψεις κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον.

Ἡ σελήνη ἐπειδὴ ἔχει ὀπισθεν αὐτῆς ὡσπερ καὶ ἡ γῆ τὸν μικρὸν σκιερὸν κῶνον, τὸ σκιῶδες αὐτῆς διερχομένης μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ ἡλίου συναντᾷ τὴν ἐπιφανείαν τῆς γῆς· τότε δὲ ἄνωθεν τῆς ὑπὸ τοῦ ἡλίου φωτιζομένης ταύτης ἐπιφανείας σχηματίζεται μικρὴ κυκλοειδὴς ζοφερὰ κηλὶς, ἧτις ἐστὶ τὸ σκιῶδες τῆς σελήνης. Τὸ δὲ σκιῶδες τοῦτο πίπτει ἐπὶ τῆς γῆς ὡσπερ ἡ ἡμετέρα σκιά ἐπὶ τοίχου, ὅταν παρεμβῶμεν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἡλίου. Τὸ ἐπίπεδον ἄρα τῆς γῆς εὐρίσκεται σχεδὸν εἰς τὸ μικρὸν σημεῖον τοῦ σκιῶδους κῶνου· καίτοι ἡ ζοφερὰ κηλὶς ἀναλόγως ἐστὶ τοσοῦτον μικρά, ὥστε οὐδέποτε ἔσχε πλάτος μεγαλύτερον εἰκοστίου το πολὺ λευγῶν. Τὴν ὀλικὴν ὅθεν τοῦ ἡλίου ἐκλείψιν παρατηροῦσι μόνον ἐκεῖνοι, ἐφ' ὧν ἐπιπίπτει καθέτως ἡ σκιά τῆς σελήνης, ἐνῶ ἀπ' ἐναντίας εἰς ἄλλα μέρη ἄλλοι θεαταὶ ἐξακολουθοῦσι νὰ βλέπωσι τὸν ἥλιον, διότι ἡ σελήνη μὴ εὐρίσκομένη ἀκριβῶς κατέναντι αὐτῶν οὐδόπως κρύπτει ἀπ' αὐτῶν τὸν ἥλιον, οὔτε καλύπτει αὐτοῦς διὰ τῆς σκιάς αὐτῆς. Ὅσοι δὲ εὐρεθῶσι μόνον ὑπὸ τὴν διάβασιν τῆς ὑποσκιᾶσεως, ἢν παράγει ἡ μαύρη κηλὶς, βλέπουσι μερικὴν ἐκλείψιν, ἐπειδὴ ἡ σελήνη κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς διαβάσεως αὐτῆς κρύπτει ἀπ' αὐτῶν μέρος μόνον τοῦ ἀειλαμποῦς δίσκου.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ μικρὰ αὕτη σκιά ἡ οὕτως ἐπιπίπτουσα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, πίπτει ἐπίσης ἐπὶ τῶν ὠκεανῶν καὶ ἐπὶ τῶν ἡπείρων, ἐπὶ τῶν ἐρήμων καὶ ἐπὶ τῶν κατοικημένων τόπων· ἔπεται ἐκ τούτου ὅτι ἐκάστη ἐκλείψις τοῦ ἡλίου δύναται νὰ ἴηται ὀρατὴ μόνον εἰς ἀρκετὰ μικρὰν ἔκτασιν κατοικημένων τόπων. Καὶ τότε ἕκαστος τόπος, ἐπὶ παραδείγματι, πόλις ἢ χωμόπολις συμβαίνει νὰ μὴ ὑποπέσῃ ἀκριβῶς ὑπὸ τὴν διάβασιν τῆς σκιάς. Οὕτως εἰς ἕκαστον μεμακρυσμένον τόπον αἱ ἐκλείψεις συμβαίνουνσι σπανιώτατα. Εἰς δὲ τούς τόπους, δι' ὧν πρέπει νὰ διέρχηται ἡ σκιά, αἱ ἐκλείψεις παρατηροῦνται συχνότατα.

Ἄλλοτε οἱ ἀμαθεῖς καὶ δεισιδαίμονες λαοὶ ἐφοβοῦντο μεγάλως τὰς ἐ-

κλείψεις θεωρούντες αυτάς θαύμα και ανατροπήν τῆς φύσεως ἐνόμιζον ὅτι ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη ἔχονον τὸ φῶς αὐτῶν ἡσας δὲ βέβαιοι ὅτι αὐτοὶ προειδοποιοῦν δυστυχίας, πολέμους, λοιμοὺς καὶ κατακλυσμούς. Τινὲς μὲν μάλιστα ἐνόμιζον ὅτι προσήγγιζε τὸ τέλος τοῦ κόσμου· ἄλλοι δὲ ὑποθέτοντες ὅτι φρικώδης δράκων κατεβρόχθιζε τὸν ἥλιον, ἐξέπεμπον ἀπεικαστικὰς κραυγὰς. Ἐν τούτοις οἱ νῦν εὐπαιδευτοὶ ἄνδρες, ὄντες σοφοὶ ὡς καὶ οἱ τότε, γνωρίζοντες καθὼς ἤδη πλέον ἅπας ὁ κόσμος, ὅτι ἡ ἐκλείψις δὲν εἶναι τι ὑπερφυσικόν, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας εἶναι πρᾶγμα φυσικώτατον καὶ ἀπλούστατον, εἶχον προειδοποιήσει, ὅτι ἐπειδὴ μετὰ 18 ἔτη καὶ 11 ἡμέρας, ἡ γῆ καὶ ἡ σελήνη προσεγγίζουσιν ἀμφοτέρωτι πρὸς ἀλλήλας κατ' ἀντίθετον μέρος τοῦ ἡλίου, αἱ ἐκλείψεις ἤθελον ἐπισυμβῆ σχεδὸν αἱ αὐταὶ καθὼς καὶ τότε. διὰ μέσου τοίνυν τῆς περιόδου ταύτης καὶ ἡμεῖς δυνάμεθα νὰ προείπωμεν πρὸ πολλῶν ἐτῶν τὰς ἐπισυμβησομένας ἐκλείψεις, ἀρκεῖ μόνον νὰ γνωρίσωμεν ποῖαι ἐκλείψεις παρατηρήθησιν κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη καὶ νὰ προσθέσωμεν εἰς τὴν ἡμερομηνίαν ἐκάστης ἐκλείψεως 18 ἔτη καὶ 11 ἡμέρας.

Ἀλλὰ σχεδὸν ἠθέλομεν εἶπει καὶ μάλιστα διὰ τὰς ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου, ὅτι δὲν εἶναι πάντοτε ὁραταὶ εἰς τοὺς αὐτοὺς τόπους. Οἱ ἀστρονόμοι γνωρίζοντες ἐντελῶς τὰς κινήσεις τῆς σελήνης δύνανται νὰ λογαριάζωσιν ἀκριβῶς κατὰ ποῖαν στιγμὴν ἡ σελήνη θὰ διέλθῃ τὴν σκιάν ἢ θὰ διαβῇ ἔμπροσθεν τοῦ ἡλίου. Καὶ ἐκ ταύτης ὁρμώμενοι ἀφετηρίας (τοιαῦτα ἔχοντες διδόμενα) δύνανται νὰ λέγωσι τὰ ἔτη, τὴν ἡμέραν, τὴν ὥραν, τὸ λεπτόν καὶ τὸ δευτερόλεπτον, καθ' ἃ θὰ συμβῇ ἑκλείψις τις πρὸς δὲ καὶ τὰ μέρη ἐξ ὧν ἠδυνάτο νὰ θεωρήσωσιν αὐτὴν τε καὶ ὅλας αὐτῆς τὰς φαινομένας φάσεις. Καθ' ἕκαστον ἔτος πάντοτε φαίνονται εἰς τι μέρος τῆς γῆς τὸ ὀλιγότερον μὲν δύο, τὸ δὲ πλεῖστον ἑπτὰ ἐκλείψεις τοῦ τε ἡλίου καὶ τῆς σελήνης. Ἀλλὰ πρέπει νὰ γνωρίζωμεν καλῶς ὅτι ὅταν συμβῇ ἑκλείψις τις δὲν δύναται νὰ ἦναι ὁρατὴ πάντοτε εἰς τὰ μέρη ἅπαντα κατοικοῦμεν. Αἱ ὀλιγαὶ ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου εἶναι ὡς εἶπωμεν σπανιόταται εἰς ὠρισμένον τι μέρος. Εἰς Παρισίους Α. Χ. μία μόνη ὀλικὴ ἐκλείψις συνέβη κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα (τῷ 1724) ἔκτοτε δὲν συνέβη ἄλλη οὐδὲ θὰ συμβῇ πρὸ τοῦ προσεχοῦς αἰῶνος.

Ἴδου πᾶσαι αἱ ὀλικαὶ ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου αἵτινες θὰ συμβῶσιν ἀπὸ σήμερον μέχρι τέλους τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος.

17 Μαΐου	1882	ὀλικὴ ἐκλείψις ὁρατὴ εἰς τὴν Ἀραβίαν
6 Μαΐου	1883	» » » εἰς τὰς Μαρκησίας νήσους.
9 Σεπτεμβρίου	1885	» » » εἰς τὴν Νότιον Ζελαγγόναν.

29 Ἀπριλίου	1886	» » » εἰς τὴν δυτικὴν Ἀφρικήν.
19 Ἀπριλίου	1887	» » » εἰς τὴν Ῥωσίαν.
22 Δεκεμβρίου	1889	» » » εἰς τὴν Ἀφρικήν.
46 Ἀπριλίου	1893	» » » εἰς τὴν Βραζιλίαν.
9 Ἀπριλίου	1896	» » » εἰς τὴν Σιβηρίαν.
28 Μαΐου	1900	» » » εἰς τὰς θνωμένας πολιτείας.

(Ἐκ τῆς περιγραφικῆς ἀστρονομίας G. Flammarion).

ΣΥΜ. I. ΚΥΠΡΙΑΝΙΔΗΣ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΦΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΣΕΛΗΝΗΣ.

Ἄσποντες γινώσκωμεν τί οἱ ἀστρονόμοι ἐννοοῦσι διὰ τῶν λέξεων φάσεις τῆς Σελήνης· αὐταὶ εἶναι τὰ διάφορα φαινόμενα τὰ ὁποῖα παρουσιάζει ἡμῖν ὁ δίσκος αὐτῆς ἐν διαστήματι εἴκοσι ἐννέα καὶ ἡμίτου περίπου ἡμερῶν καὶ ἅτινα ἀναφαίνονται περιοδικῶς εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν. Ἡ δὲ περίοδος αὕτη καλεῖται σεληνιακὴ ἢ σεληνιακὸς μήν· ἀρχίζει δὲ καὶ τελειώνει τὴν στιγμὴν τῆς νέας Σελήνης, καθ' ἣν καιρὸν ὁ ἡμέτερος δορυφόρος συμπέπτωσιν εἰς τὴν τοῦ ἡλίου συζυγίαν γίνεται ἄφαντος εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου.

Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἡ περίοδος τῆς Σελήνης παρεῖχε τὴν πρώτην φυσικὴν διαίρεσιν τοῦ χρόνου, καθότι ἡ ἀκριβὴς διάρκειά τοῦ ἔτους δὲν εἶχεν ἔτι γίνεσθαι γνωστὴ.

Ἀναφαίνεται δὲ ἐπίσης ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὅλων τῶν λαῶν τὸ ἔθιμον τοῦ διαθυσιαῶν καὶ προσευχῶν ἐορτάζειν τὴν νέαν Σελήνην ἢ Νουμηνίαν, ἥτις ἐχρησίμευεν ὡς σύνθημα πρὸς σύστασιν συνεδρίων, πανηγύρεων καὶ πανδήμων ἀγώνων. καὶ ἦν ἐθεώρουσιν ὡς περίοδον τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ὁ ἀστὴρ ἀνεφαίνετο. «Διὰ νὰ ἀνακαλύψωσιν αὐτὴν εὐχερῶς συνήρχοντο ἀπ' ἐσπέρας ἐπὶ γηλόφων. Ὅταν δὲ ἐφαίνετο ἡμισέληνος ἐορτάζον τὴν Νουμηνίαν τελούντες τοῦ νέου μηνὸς τὴν θυσίαν, ἥπερ εἶποντο ἐορταὶ καὶ δεῖπνα. Αἱ δὲ νέαι Σελήναι, αἵτινες διὰ τῶν ἀνανεώσεων αὐ-

τῶν ἀπετέλουν τὰς τέσσαρας ὥρας τοῦ ἔτους καὶ πρὸς αὐτὰς ἀντεστοίχουν αἱ τέσσαρες ἐποχαὶ ἡμῶν, ἐτελοῦντο ἐπισημότατα» (Lalande). Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας, οὐδὲν ἴχνος τῶν τελετῶν τούτων (1) παρέμεινε, τουλάχιστον παρὰ τοῖς πεπολιτισμένοις λαοῖς· ἀλλ' αἱ προλήψεις αἱ συνδεόμεναι μετὰ τῆς ὑποτιθεμένης ἐπιδράσεως τῶν σεληνιακῶν φάσεων δὲν ἐξηλείφθησαν παντελῶς.

Φέρε ἤδη ἀκολουθήσωμεν τὴν Σελήνην ἐν τῇ περιφορᾷ περιόδου τινὸς αὐτῆς, καὶ σημειώσωμεν τὰ διάφορα αὐτῆς φαινόμενα ἅτινα συνοδεύουσιν ἐκάστην φάσιν.

Ὅταν ὁ ἡμέτερος δορυφόρος γίνῃ ἄφαντος καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα, λέγεται ὅτι εἶνε νέεα Σελήνη· ὁ δὲ λόγος, δι' ὃν αὕτη γίνεται ἀόρατος, ὡς πρὸ ὀλίγου εἶπομεν, εἶνε ὁ ἔξῃς. Ἐπειδὴ ἡ θέσις τῆς Σελήνης προσεγγίζει πολὺ τὸν τόπον ὃν κατέχει ὁ ἥλιος ἐν τῷ οὐρανῷ, στρέφει τότε πρὸς τὴν Γῆν τὸ ζοφῶδες αὐτῆς ἡμισφαίριον, ὅπου καθίσταται ἄφαντος εἰς τὰς περιλαμπεῖς ἀκτῖνας τοῦ Ἡλίου· ἡ δὲ ἀφάνεια αὕτη τῆς Σελήνης διαρκεῖ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας· ἀλλ' ἡ ὀρισμένη στιγμή τῆς νέας Σελήνης, ἢ ἐνδεικνύουσιν τὰ ἀστρονομικὰ ἡμερολόγια, εἶνε καθ' ἣν ἡ Σελήνη καὶ ὁ ἥλιος ἔχουσιν ὀριστικῶς τὸ αὐτὸ διάστημα. Καὶ τότε λέγεται ὅτι ἡ Σελήνη εἶνε εἰς συζυγίαν ἢ συνοδική.

Μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας (2) τὸ ἑσπέρας, ὀλίγον ὕστερον μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, φαίνεται ἡ Σελήνη ὑπὸ τὸ σχῆμα λεπτοτάτης ἡμισελήνου, ἢς τὸ καμπύλον περιστρέφεται περὶ τὸ σημεῖον ἐνθα εὐρίσκεται ὁ ἥλιος ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα. Δυνατὸν τότε νὰ παρατηρηθῇ εὐκρινέστατα ὅλον τὸ σκοτεινὸν μέρος τοῦ δίσκου τῆς Σελήνης, ἀποκεκαλυμμένον ὑπὸ χροιάς ἐλαφροτάτης καὶ ὡς διαφανοῦς. Τὸ φῶς τοῦτο ἦττον ζωηρὸν τοῦ φωτεινοῦ μέρους πηγάζει, ὡς θέλομεν ἶδει κατωτέρω, ἐκ τῆς ἀντανάκλασεως τῶν ἀκτῖνων τοῦ Ἡλίου ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς.

(1) Παρ' ὀθωμανοῖς λήγει ἡ νηστεία τοῦ Ραμαζανίου ὀριστικῶς τὴν ἡμέραν τῆς νέας Σελήνης, ὅποτε ἀρχίζει τὸ Βαϊράμιον, ἢ μᾶλλον τὸ πρῶτον ἐμφανίζεται ἡμισέληνος.

(2) Ὁ Hevelius βεβαίως ὅτι οὐδέποτε παρατήρησε τὴν Σελήνην ταχυτέραν τῶν 40 ὡρῶν μετὰ τὴν συζυγίαν, καὶ πρὸ αὐτῆς 27 ὡρῶν, ἐφ' ᾧ καὶ ἐλαχίστη διάρκεια τῆς ἀφανείας αὐτῆς εἶνε 67 ὥραι ἢτοι ὀλιγότερον τριῶν ἡμερῶν. Ἡ διάρκεια αὕτη ποικίλλει κατὰ τὰ κλίματα καὶ κατὰ τὸ διάστημα τῆς Σελήνης.

Ἐπισυρομένη ἐκ τῆς ἡμερησίας αὐτῆς κινήσεως ἡ Σελήνη κλίνει παρὰ τοὺς πρὸς τὸν δυτικὸν ὀρίζοντα. Τὴν ἐπαύριον δὲ τὸ αὐτὸ φαινόμενον παρουσιάζεται πάλιν. Ἀλλ' ἤδη ἡ ἡμισέληνος εἶνε ἥττον στενή, τὸ φωτεινὸν μέρος πλατύτερον, ἡ δὲ Σελήνη πλέον ἀπομεμακρυσμένη τοῦ Ἡλίου δύνει ἐπίσης βραδύτερον τῆς προτεραιας.

Τὴν τετάρτην ἡμέραν τῆς νέας Σελήνης ὁ ἡμέτερος δορυφόρος δύνει μετὰ τρεῖς ὥρας μόνον ἀπὸ τὸν Ἡλιον. Τὸ δὲ σποδόχρουν τῆς Σελήνης φῶς εἶνε ἔτι λίαν ἐπαισθητὸν, καίτοι ἐλαττοῦται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον μέχρις οὗ γίνῃ παντελῶς ἄφαντος ἐν τῇ ἐπομένῃ φάσει, ἣτις καλεῖται πρῶτον τεταρτον. Καὶ τότε λέγεται ὅτι ἡ Σελήνη εἶνε διχοτομημένη ἢ διηρημένη εἰς δύο ἴσα μέρη.

Μεταξὺ τῆς ἐβδόμης καὶ ὀγδόης ἡμέρας ἡ Σελήνη μᾶς φαίνεται ὑπὸ τὸ σχῆμα ἡμικυκλίου μέρους ὁρατοῦ μόνον ἐντὸς τῆς ἡμέρας· ἡ δὲ ἡμερησία αὐτῆς κίνησις τὴν φέρει πρὸς μεσημβρίαν 6 ὥρας μετὰ τὴν δύσιν τοῦ Ἡλίου, ἐνῶ εἰς τὴν προτεραιάν αὐτῆς φάσιν αἱ κηλίδες, ὑφ' ὧν καλύπτεται ὁ δίσκος τῆς Σελήνης, ἦσαν ὁραταί. Ἀλλ' εἰς τὴν περίστασιν ταύτην αἱ κηλίδες διακρίνονται καθαρόταται ἐπὶ τοῦ φωτεινοῦ ἡμικυκλίου.

Μεταξὺ τοῦ πρώτου τετάρτου καὶ τῆς πανσελήνου, ὅτε καλεῖται ἡ σελήνη πλεσιφαής, παρέρχονται ἄλλαι ἐπτὰ ἡμέραι, κατὰ τὰς ὁποίας τὸ σχῆμα τοῦ φωτεινοῦ μέρους βαθμηδὸν καθίσταται ἐντελῶς κυκλοειδές· ἡ δὲ Σελήνη ἀνατέλλει καὶ δύνει ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο βραδύτερον, ἀλλὰ πάντοτε στρέφουσα πρὸς Δυσμὰς τὸ κυκλοτερές μέρος τοῦ δίσκου τῆς.

Ἐπὶ τέλους τὴν δεκάτην πέμπτην περίπου ἡμέραν ἐμφανίζεται ὀλιγὴ κληρον τὸ φωτεινὸν μέρος τῆς Σελήνης, ὅπου ἀνατέλλει καὶ δύνει σχεδὸν κατὰ τὴν δύσιν τοῦ Ἡλίου ὅστις ἀνατέλλει καθ' ὃν καιρὸν δύνει ἡ Σελήνη καὶ ἐναλλάξ· καὶ τότε φθάνει ἡ Σελήνη εἰς τὸν ὑψιστον βαθμὸν τῆς τροχίως αὐτῆς, καὶ, κατὰ τὴν ἀστρονομικὴν ἕκφρασιν, ἀναβαίνει εἰς τὸν ἰσημερινόν· τότε καὶ αὐτὸς ὁ ἥλιος κατέρχεται ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα εἰς τὸν κατώτατον ἰσημερινόν, οὕτως ὥστε, σχετικῶς πρὸς τὴν Γῆν, ἡ Σελήνη εὐρίσκεται ἀκριβῶς εἰς ἀντίθεσιν μετὰ τοῦ Ἡλίου.

Ἐκ τῆς πανσελήνου μέχρι τῆς ἐπομένης νέας Σελήνης (ἢ δευτέρα ἡμισία αὕτη μερίς καλεῖται φθίνουσα) τὸ κυκλοτερές σχῆμα τοῦ λαμπροῦ μέρους τοῦ δίσκου αὐτῆς μελοῦται βαθμηδὸν καὶ ἐπὶ τέλους παρουσιάζεται, ὡς εἰς τὸ πρῶτον βῆμα τῆς τροχίως τῆς ὑπὸ τὸ λεπτότατον δρεπανοειδὲς σχῆμα. Ἀλλὰ τότε τὸ καμπύλον τοῦ λοιποῦ στρέφει πρὸς

Ἀνατολάς, ὥστε πάντοτε παρατηρεῖται πρὸς τὸν ἥλιον ἡμικύκλιον καταλήγον εἰς φωτεινὴν μερίδα.

Ἐν μέσῳ διαστήματος, ὅπερ χωρίζει τὴν πανσέληνον ἐκ τῆς ἐπομένης περιόδου, τὸ δεύτερον τέταρτον, παρέχει φάσιν ὁμοίαν μὲ τὸ πρῶτον τέταρτον, ἀλλ' ἀντιθέτως τοποθετημένην.

Εἰς τὸ δεύτερον τοῦτο μέρος τῆς σεληνιακῆς περιόδου ἢ τοῦ σεληνιακοῦ μηνὸς ἡ φαινομένη θέσις τῆς Σελήνης ἐν τῷ οὐρανῷ κατὰ μικρὸν προσηγίγξει τὴν τοῦ ἥλιου. Καὶ κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας ἤκιστα προσηγίγξει τῆς ἀνατολῆς αὐτοῦ, μέχρις ὅτου συγχωνευθῆ ἐκ νέου εἰς τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ διὰ τὴν γίνῃ ἀφαντος καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ νέαν Σελήνην, τὴν ἀρχὴν νέου περιοδικοῦ μηνός. Τὸ δὲ σπαδόχρουν φῶς ἀναφαίνεται πάλιν μετὰ τὸν δεύτερον τετραγωνισμόν καθὼς πρὸ τοῦ πρώτου τετραγωνισμού, ἐφ' ὅσον σμικρύνεται τὸ φωτεινὸν μέρος τοῦ δίσκου αὐτῆς.

Ἡ κατάστασις αὕτη τῶν φάσεων τῆς Σελήνης, ἣτις ἀναφαίνεται ἀενάως καὶ ὁμοιοτρόπως πάντοτε, εἶνε προφανῆς, συνέπεια τῆς κινήσεως αὐτῆς περὶ τὴν γῆν· σκεφθέντες δ' ὠριμώτερον δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν διατι αἱ φάσεις τῶν ἀλλεπαλλήλων περιοδικῶν μηνῶν εἶνε ἀκριβῶς αἱ αὐταί, καθόσον ὁ ἥλιος, ἡ Γῆ καὶ ἡ Σελήνη κατέχουσι τὰς αὐτὰς σχετικὰς θέσεις· ἐνῶ ἐὰν ἀνεφέρωμεν τὴν θέσιν τῆς Σελήνης πρὸς τοὺς ἀστέρας, εἰς δύο ἢ πλείονας ἀλλεπαλλήλους φάσεις, θέλομεν παρατηρήσει ὅτι δὲν κατέχει τὸ αὐτὸ σημεῖον τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὅτι δὲν διατρέχει τοὺς αὐτοὺς ἀστερισμούς· τοῦθ' ὅπερ συντείνει συγχρόνως καὶ εἰς τὴν κίνησιν τῆς Γῆς ἐντὸς τῆς τροχιασῆς αὐτῆς καὶ εἰς τὰς τροπὰς τῆς κινήσεως τῆς Σελήνης ἐντὸς τῆς ἰδίας.

Εἶπομεν δὲ ἀνωτέρω ὅτι διαρκεὶ ὁ σεληνιακὸς μὴν εἴκοσι ἐννέα καὶ ἡμισυ ἡμέρας· ἀκριβῶς ὅμως ἡ διάρκεια αὕτη ὑπερβαίνει τὸν προηγουμένον ἀριθμὸν κατὰ 44 λεπτά καὶ 3 δευτερόλεπτα. Δὲν εἶναι ἄρα δύσκολον νὰ ἐννοήσωμεν τὴν μεσαίαν διάρκειαν τοῦ μηνός, ὅστις ἔχει προφανῶς τὴν ἀρχὴν του ἐκ σεληνιακῆς περιόδου, ὡς καὶ ἡ ἐβδομάς ἀντιστοιχεῖ τῇ διάρκειᾳ ἐκάστης τῶν κυριωτέρων τεσσάρων φάσεων.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

ΣΥΜ. I. ΚΥΠΡΙΑΝΙΔΗΣ.

ΠΕΡὶ τοῦ Γλωσσικοῦ Ἰδιώματος τῶν Σαμοθρακῶν καὶ τῆς Προφοράς αὐτῶν.

Ὡς ἐκάστη νῆσος τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἴδιον παρουσιάζει γλωσσικὸν ἰδιῶμα, ὡσαύτως καὶ ἡ νῆσος Σαμοθράκη. Πλὴν ἐν ᾧ τῶν ἄλλων νήσων τὰ ἰδιώματα καθ' ὁμάδας συνίστανται εἴτε εἰς τὸ ἐξιταλισθὲν χ εἰς c , προφερόμενον $\tau\sigma\acute{\epsilon}$, εἴτε εἰς τὸν τοιόνδε ἢ τοιόνδε τρόπον τῆς ἐκφράσεως, μόνη ἡ νῆσος Σαμοθράκη παρέχει ἰδιῶμα διακρινόμενον μεταξὺ ὄλων τῶν ἄλλων ἰδιωμάτων, ἰδιῶμα τουτέστιν οὐδόλως συγγενεῦον πρὸς οὐδὲν ἄλλο ἄλλης τινὸς νήσου (1).

Τὸ κυρίως χαρακτηρίζον τὸ ἰδιῶμα τοῦτο εἶνε ἡ ὀλιγίστη χρῆσις τοῦ ρ , καὶ ἐν πολλαῖς μάλιστα λέξεσιν ἡ παντελής αὐτοῦ ἀποβολή. Πλὴν ὅπου ἀποβάλλεται τὸ ρ ἐκεῖ ἢ πρὸ αὐτοῦ ἢ ἢ μετ' αὐτὸ βραχεῖα συλλαβὴ μεταβάλλεται εἰς μακρὰν καὶ προφέρεται μακρῶς· οἶον, ν ἢ ὀ (νερόν), κ ἢ α σῖ (κρᾶσι), μ ἢ ἄ ρ μ ἢ ο υ (μάρμαρον). (2)

Μετὰ τὸ κυρίως τοῦτο χαρακτηριστικὸν ὑπάρχουσι καὶ ἕτερα, ἅπερ

(1) Ἡ περίστασις αὕτη ὑπενηθμίζει ἡμῖν εἰδῆσιν τινα παρὰ τῷ Σουῖδα περισωθεῖσαν ὅτι καὶ πάλαι ποτὲ ἐν Σαμοθράκῃ, ἰδίᾳ δ' ἐν τῷ ναῶ τῶν Μεγάλων Θεῶν, ἐλαλεῖτο ἰδιαιτέρα τις διάλεκτος. Ἐκάλουν δὲ καθὰ λέγει τὴν πέμπτην παυρακίς. Βλ. τὴν λέξιν.

(2) Οὐδεὶς ποτε τῶν περιηγητῶν ἐποίησατο λόγον περὶ τοῦ χαρακτηριστικοῦ τούτου τοῦ Σαμοθρακικοῦ ἰδιώματος εἰ καὶ τινες αὐτῶν παρετήρησαν αὐτὸ καὶ ἐδημοσίευσαν τὰ ὑπ' αὐτῶν συλλεγόμενα ἐπὶ τῆς νήσου διάφορα ἄσματα, ἐνασημιούμενοι, καὶ τοι ἀνεπιτυχῶς, τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦτο. Βλ. Passow Τραγ. Ῥωμ. Ἐν τῇ ἀδυναμίᾳ ἡμῶν ἀνευρίσκοντες ἐν τῷ σημερινῷ Σαμοθρακικῷ ἰδιώματι στοιχεῖα διαφόρων ἀρχαίων διαλέκτων καὶ ἰδιωμάτων, ἀφ' ἑτέρου δ' ὑπ' ὅσων ἔχοντες τὰς κατὰ διαφορὰς ἐποχὰς σχέσεις τῆς νήσου μετὰ χωρῶν Αἰολικῶν, τολμῶμεν εἰπεῖν, ὅτι ἡ ἀποβολὴ αὕτη τοῦ ρ εἶνε εἰδός τι μεταβολῆς ἢ τροποποιήσεως κατὰ τὴν Αἰολικὴν διάλεκτον· καθότι δὲν ἀποβάλλεται ἀπλῶς τὸ ρ , ὡς ἔφθημεν εἰπόντες, ἀλλὰ συγχρόνως ἐπιφέρει καὶ μεταβολὴν τινα εἰς τὴν συλλαβήν.

κατά τὸ μᾶλλον ἢ ἦτον συμφωνοῦσι πρὸς τὰ καὶ ἄλλων τοῦ Διγαίου πελάγους νήσων. Τοιαῦτα δ' εἶνε ἢ εἰς πολλὰς λέξεις τροπὴ τοῦ μὲν ε τῆς τρίτοπροσώπου καταλήξεως τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ῥημάτων ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον εἰς η' οἶον, δ ὠ κ η (=δῶκε=ἔδωκε) τοῦ δὲ α εἰς η' οἶον, ἢ π ἡ ἄ σ η (=ἐπέρασε) τοῦ αἰ εἰς η' οἶον, π η δ ἰ ἄ (=παιδιά) καὶ τοῦ ο καὶ ω σχεδὸν πάντοτε εἰς ου' οἶον, ἄ π ο ὀ (=ἀπό), σ τ ὶ ὶ ὶ ὶ (στρώνω).

Συνήθως τὸ λ τρέπεται εἰς ν' οἶον, β ἄ ν ν ο υ (=βᾶλλον).

Σπανιώτατα δὲ προφέρεται τὸ τελικὸν τῶν λέξεων ν εἴτε εὐφρανικῶν εἴτε μὴ οἶον, ἄ φ ῆ κ α (=ἀφῆκαν). Πολλάνεις δ' ἀποβάλλεται τὸ ν τῶν ἀρθρῶν τ ὶ ν καὶ τ ῆ ν, ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ τ λαμβάνει, ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον, τὴν προφορὰν τοῦ λατινικοῦ d οἶον, d ο ὀ ν λέξι (=τὸν λέγει).

Ἡ χρῆσις τοῦ F δίγαμα ὑπὸ τὴν προφορὰν τοῦ γ εἶνε συχνοτάτη οἶον, γ αῖ μ α, γ εῖ μ η (=αἶμα, εἶμαι).

Καὶ ταῦτα μὲν τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικὰ τοῦ Σαμοθρακικοῦ ἰδιώματος ἐν τῷ κατωτέρῳ δ' ἀνεκδότῳ μυρολογίῳ εὐρήσει τις ὅσον οἶον τε σαφῶς ἐκπεφρασμένην τὴν Σαμοθρακικὴν προφορὰν. Ἐπὶ τούτῳ δὲ μετεχειρίσθη τὸ λατινικὸν στοιχείον d, καθότι ὁ συνδιασμός τοῦ ντ πασῶς δὲν ἐξηγεῖ τὴν φωνὴν τοῦ d.

Σ α μ ο θ ' α κ ἰ τ κ ο υ μ ο ὀ υ λ δ ε.

Ἡψὲ π' ουουψὲν ἠπῆ' ασα ἴπ' τοῦ χα' ουδα δὴ πόρτα

Κούγου κὴ δὴ χα' ὠδισσα δού γυλό της κατα' ἀτη

Ἰ γυῖε μ' ἄδ' ου ὕνουχου ἰσπὴ ξηπατουφαμηλίτη

Κάμεις μανάδης ἄως πηδία γυναικὸς δίχους ἄδοισι.

Τούτη δὴ νηά ' ποῦ γήρη' ης τί θενά δὴν ἠκάμου;

Βάννου d' νά φά' η δὲ γεύητη βάννου d' νά πιη δὲ πίνει,

Στ' ὠωνου dη σι ὠωμ' ἀπ' ἀργαλιό σιδόν' ἀποῦ βηλόνη,

Βάννου dη ν' ἀπουκοιμηθὴ κὴ γύπνου δὲ δὴ πέρνει.

Γυ' εἰσι στ' ἀατα νά διαβῆ κὴ δόμου νά παγαίνη,

Ἐχει τοῦ σπῆτί τ' εἰ ἀνοιχτὸ κὴ τὰ φουμλά 'ς δού φούρνου,

Ἐχει κὴ τοῦ μου ὠ πηδὶ 'ς τὴ κοῦνία κὴ κοιμάτη.

N. B. ΦΑΡΔΥΣ.

Σαμόθραξ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΣΜΥΡΝῃ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ

ΑΠΟ ΤΟΥ ΙΗ' ΑΙΩΝΟΣ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ 1824.

Ἐν τινι τεύχει (Ιουνίου 1878) τοῦ ἐνταῦθα ἐκδομένου περιοδικοῦ ὑπὸ τοῦ Φιλεκπ. Συλλόγου Ὁμήρου ἐδημοσίευσεν πρὸ δύο καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν διατριβὴν περὶ τῶν ἐν Σμύρῃ ἀρχιερατευσάντων ἀπὸ τοῦ ἄ μέχρι τοῦ ιζ' αἰῶνος. Ἡ διατριβὴ αὕτη (ἣτις ἔμεινε δυστυχῶς ἀτελής ἐνεκα τῆς διακοπῆς τοῦ ἐν λόγῳ περιοδικοῦ) ἐκρίθη ἀξία προσοχῆς ὑπὸ τινῶν τῶν παρ' ἡμῖν περὶ τὴν πάτριον ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν ἀσχολουμένων, ὡς συμπληροῦσα σπουδαῖά τινα μέρη τῆς καθόλου ἱστορίας τοῦ ἡμετέρου γένους· ἐφ' ᾧ καὶ προεστράτην ὅπως συνεχίσω, καί, εἰ δυνατόν, συμπληρώσω τὸ ἐν λόγῳ ἔργον.

Πειθόμενος οὖν ταῖς συστάσεσιν αὐτῶν ἐκδίδωμι ἤδη ἐνταῦθα μόνον ἀποσπάσματα τινὰ ἐκ τῆς συνεχείας, ἐπιφυλαττόμενος ὅπως ἐν καιρῷ καταλλήλῳ δημοσιεύσω ἰδιαιτέρως πλήρες τὸ ἔργον ὑπὸ τὸν τίτλον «ἱστορία τῆς ἐν Σμύρῃ Ἐκκλησίας, κατὰ τὰς πηγὰς καὶ τοὺς ἀνεκδότους κώδικας».

1707 — 1769.

Ἀποθανόντος τοῦ Κυπριανοῦ ἀνέρχεται εἰς τὸν μητροπολιτικὸν θρόνον τῆς Σμύρνης ὁ ἀπὸ τῆς πόλεως ταύτης Παρθένιος, ὅστις ἐν τῷ πρώτῳ εμυροναϊκῷ κώδικι τὰ ἐξῆς σημειοῖ ἰδιοχείρως.

«ΑΥΖ' ἐν μηνὶ Ὀκτωβρίῳ ἰδ' ἐκοιμήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ πανεπὶρώτατος Μητροπολίτης Σμύρνης κὴρ Κυπριανός, ἐν Κωνσταντινουπόλει εὐρισκόμενος, καὶ ἀσθενῆς ὄντας πρὸ ἐνὸς χρόνου, καὶ ὁ πανάγαθος Θεὸς κατατάξοι αὐτὸν μετὰ τῶν ἁγίων καὶ δικαίων ἱεραρχῶν· ἀμήν».

«Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐφίλησα χαίρει ἐγὼ τοῦ παναγιωτάτου καὶ σεβασμιωτάτου μου πατρὸς, αὐθέντου καὶ δεσπότη, κυρίου Γαβριήλ, διὰ τὴν αὐτὴν ἀγιωτάτην Μητρόπολιν, γνώμη κοινῇ, καὶ τῶν παρευρεθέντων ἐκείσε ἁγίων ἀρχιερέων. Τῇ δὲ ἐπιούσῃ, ἦται τῇ με τοῦ ῥηθέντος μηνὸς ἔγιναν οἱ ψῆφοι μου ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῶ τῷ πατριαρχικῷ, τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου. Τῇ δὲ ιζ' τοῦ αὐτοῦ μετέστη πρὸς τὰς αἰωνίους μο-

νάς και ὁ παναγιώτατος και σεβασμιώτατος ἡμῶν αὐθέντης και δεσπότης, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κύριός μου Γαβριήλ, γέννημα και θρέμμα ταύτης τῆς περιφήμου πολιτείας Σμύρνης ὑπάρχων ἔδωκε δὲ πρὸς πάντας τοὺς εὐσεβεῖς χριστιανοὺς μεγαλωτάτην λύπην και θρήνον, ἐπειδή και ἐπολιτεύθη εἰς τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον θεαρέτως και εὐσεβῶς, πατριαρχεύσας ἐν αὐτῷ χρόνους πέντε και δύο ἡμισυ μῆνας.

«Μετὰ δὲ ἡμέρας ἰκανάς, τῇ λά τοῦ τρέχοντος ὀκτωβρίου, ἐγένετο ἡ χειροτονία μου, δι' ἐκδόσεως τοῦ νεωστὶ χρηματίσαντος (ἐκ τῆς Μητροπόλεως Καισαρείας Καππαδοκίας) παναγιωτάτου και οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κυρίου κυρίου Κυπριανοῦ, παρὰ τοῦ πανιερολογιωτάτου Μητροπολίτου ἁγίου Κυζίκου κυρίου Κυρίλλου, ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῷ τοῦ τιμίου Προδρόμου, μετόχι τῶν Συναϊτῶν, ἔξω τοῦ Κωνηγοῦ. Ἦλθομεν δὲ σὺν Θεῷ ἁγίῳ εἰς ταύτην τὴν θεόθεν λαχοῦσαν ἐπαρχίαν και πολιτείαν, τὴν και πατρίδα μας, κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ αψή ἔτους, τῇ λ' τοῦ δεκεμβρίου μηνός. Μᾶς ἐδέχθησαν ὅλοι οἱ τῆς αὐτῆς πολιτείας εὐλαβεῖς χριστιανοὶ μετὰ τῆς προσηκούσης τιμῆς και δεξιώσεως, μᾶλλον δὲ και περισσώτερον, (ἃς ἔχουν τὴν εὐχὴν τοῦ Χριστοῦ και τῆς Παναγίας). Καὶ μετὰ ἰκανάς ἡμέρας ἀνοίξαντες τὸ ἔσωθεν μικρὸν κελλὶον τῆς Μητροπόλεως, παρόντων και τῶν ἐντιμοτάτων κληρικῶν και χρησίων ἀρχόντων και λοιπῶν ἐντυχόντων χριστιανῶν, ἐγραψθησαν τὰ εὐρεθέντα βιβλία, και ἕτερα τινὰ εἶδη, τὰ ὁποῖα εἰσι γεγραμμένα ὕψισθεν, κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀρχιερατείας τοῦ μακαρίτου κυρ Κυπριανοῦ, λείπουσι δὲ κατὰ τὴν ὕψισθεν περίληψιν τοῦ καταλόγου δέκα βιβλία και οἱ τρεῖς σταυροί, δύο ἀσημένιοι και ὁ ἕτερος σμαλταδέσιος. Πρὸς τοῦτοις δὲ ἀφιερώθησαν και τὰ ἀρχιερατικά τοῦ μακαρίτου κυρ Κυπριανοῦ παρὰ τοῦ παναγιωτάτου και τῆς ἱερᾶς Συνόδου εἰς τὴν αὐτὴν ἁγιωτάτην μητρόπολιν, εἰς χρῆσιν τῶν ἐν αὐτῇ κατὰ καιροὺς ἀρχιερατευσάντων, εἰς μνημόσυνον δὲ και ἐκείνου τοῦ μακαρίτου. Εἰσι δὲ ταῦτα σάκκος καλὸς ἄσπρος λάστρον, στιχάριον ἐν κόκκινον χρυσοῦν, ὠμοφόριον ἐν καλὸν διὰ μαγκάνου, και ἐν ζευγάριον ἐπιμάνικα, ἔτι κόκκινον ἀτλάζι, ὁ εὐαγγελισμὸς διὰ μαγκάνου. Ἐσημειώθησαν δὲ τὰ ἄνωθεν ἐν τῷ παρόντι κώδικι τῆς ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Σμύρνης (ἐν σ. 124) εἰς μνήμην τῶν μετὰ ταῦτα, κατὰ τὸ αψή ἐν μηνὶ Ἰαννουαρίῳ, ἰνδικτιῶνος α'.

«Ὁ ταπεινὸς Μητροπολίτης Σμύρνης Παρθένιος. *»

*) Ἐν τέλει προσφωνηματίου τινός εἰς τὸν ἅγιον Νικόλαον σημειοῖ τὴν ἑξῆς περὶ Παρθενίου πληροφορίαν ὁ Διαμαντῆς Ρύσιος. «Ἐτύχε τοῦ ἁγίου

ὁ Παρθένιος διόκησε τὴν ἐν Σμύρνη ἐκκλησίαν ἐπὶ ἔτη δέκα ἦτοι ἀπὸ τοῦ 1707 — 1717. *)

Διεδέξατο δὲ τοῦτον ὁ Ἀνανίας, ὅστις ἰδοὺ τίνι τρόπῳ ἐξιστορεῖ ἰδιοχείρως, ἐν σ. 144 τοῦ προμνησθέντος κώδικος, τὰ κατὰ τὴν εἰς τὸν σμυρναϊκὸν θρόνον ἀνάβασιν αὐτοῦ.

«† Αψήζ' ἐν μηνὶ ὀκτωβρίου ἰνδικτιῶνος γ' ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Σμύρνης κυρ Παρθένιος, ὃν τινα ἀναπαύσοι ὁ ἐλεήμων Θεός, ἐν κόλπῳς Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ και Ἰακώβ, ἐν χωρῷ τῶν ἁγίων ἱεραρχῶν, ἀμήν. Μετὰ δὲ ταῦτα σταθείσης ἀναφορᾶς τῶν ἐντιμοτάτων κληρικῶν και χρησίων ἀρχόντων τῆς πολιτείας ταύτης, νὰ ἐκλέξουν ἀρχιερεᾶ εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν, ὁ παναγιώτατος ἡμῶν αὐθέντης και δεσπότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κύριος κύριος Ἰερεμίας, μετὰ τῶν ἐνδημούντων ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀρχιερέων, ψήφων κανονικῶν γενομένων, γνώμη κοινῇ, ἐψήφισαν και ἐκλέξαντο τὴν ἐμὴν ἐλαχιστότητα, καὶ τῇ ἡ τοῦ νοεμβρίου ἐχειροτονήθη Θεῷ ἐλέει ἀρχιερεὺς τῆς Μητροπόλεως ταύτης παρὰ τοῦ πανιερωτάτου Μητροπολίτου Νικαίας κυρίου Γερασίμου, ἔχοντας συλλειτουργοὺς τὸν Βάρνης κυρ Καλλίνικον, και πρόψην Σίφνου κυρ Κοσμᾶν, ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῷ τοῦ τιμίου Προδρόμου τοῦ Κωνηγοῦ, ἐπιτελούμενον μετόχι τοῦ Σινᾶ. Ἦλθομεν δὲ εἰς τὴν θεόθεν ταύτην Μητρόπολιν ἀψή Ἰαννουαρίῳ ἡ, μᾶς ἐδέχθησαν ἅπαντες οἱ τῆς αὐτῆς πολιτείας θεοσεβέστατοι χριστιανοὶ, μετὰ τῆς προσηκούσης τιμῆς και εὐλαβείας. Ὁ πανάγαθος Θεὸς νὰ τοὺς διαφυλάττῃ ἀπὸ κάθε κίνδυνον, ψυχικὸν και σωματικόν, και νὰ τοὺς χαρίζῃ ὑγείαν, εὐτυχιάν, και εἰρήνην. Ναὶ Χριστὲ βασιλεῦ ἐπάκουσον ἡμῶν κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους σου. Ἀμήν.

«Μετὰ δὲ ταῦτα γράφομεν τὰ ὅσα ἱερὰ ἄμφια και σκεῦη εὐρέθησαν εἰς τὴν Μητρόπολιν, ὁμοίως και βιβλία, και εἴτι ἄλλον εἶδος.

ἡ μνήμη Κυριακῆ, και εὐαγγέλιον τοῦ Λουκᾶ τὸ «Ἐξ ἡμέραι εἰσὶν ἐν αἷς κτλ.» διὸ χαρίζομενος τῷ Σμύρνης κυρίῳ Παρθενίῳ, συνῆψα τὸ παρὸν εἰς τὸν ἅγιον προσφωνημάτιον, εἰς λόγον ἕτερον, ὅς ἦν κατὰ φθονερῶν ποιηθεῖς τινὶ ἀψιέ.»

*) Τὴν ἀρχιερατείαν τούτου ἀναφέρει και ὁ ἐν Σμύρνη τότε διδάσκων Διαμαντῆς Ρύσιος ἐν τέλει ἐκκλησιαστικοῦ λόγου του, ὅστις «ἐμελετήθη ἐν Σμύρνη ἔτει αψζ', δεῖσαι τινός τῶν ἐνταῦθα φίλων, καθ' ὃν χρόνον ἐτελεύτα ὁ Σμύρνης Κυπριανός, ὃν διεδέξατο ὁ Παρθένιος.» Βλ. Ἀκτιῶν ὁρησκείας ἔλεγχου, σ. 346.

«Τὰ ἱερὰ τῆς Μητροπόλεως Σμύρνης ἄμφια.

«Σάκκος παλαιός, ἕτερος σάκκος ἄσπρος, ἕτερος σάκκος κουβεντής, ἕτερος σάκκος ἄσπρος, ἕτερος σάκκος κίτρινος, ἕτερος σάκκος ὀξύς, ὠμοφόριον ἄσπρον, καὶ ἕτερον ὠμοφόριον ντιμπάς ἄσπρος. Ἐπιτραχήλεια τέσσαρα, στιχάρια τρία, περιζώνιον μαργκεριταρένιον, καὶ ἓτι ἄλλο μπαλαχμί. Ὑπογονάτια τέσσαρα, ὑπομάνικα ζευγάρια τέσσαρα, φελόνιον χεταγι ἄσπρον, μήτρα καμιλαύχι, ἐγκόλπιον μὲ κουτί ἀσημίτικον, ἀντιμίσιον, λέντιον ἕγουν φουτάς, δικέριον καὶ τρικέριον ἀσημίτικον, ἐγκόλπιον μὲ κουτί ἀσημίτικον, σταυρός μὲ ἀσῆμι, πατερίτζα ἀσημίτικη, ἑτέρα πατερίτζα σεντερένια μὲ ἤλους ἀσημίτικους, καὶ ἑτέρα πατερίτζα σεντερένια μὲ ἀσῆμια, μανδύα παλαιὰ δύο, καὶ καινούριον ἓνα. Ὁμοίως γράφομεν καὶ τὰ βιβλία, τὰ ὅποια εἶνε γεγραμμένα εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ μακαρίτου κυρ Κυπριανοῦ καὶ κυρ Παρθενίου. Λεῖπουν δὲ ἀπὸ ὅσα ἐπαράλαθεν ὁ κυρ Παρθένιος μία κουπα ἀσημένια καὶ ὁ μαστραπᾶς, τὸ γγουλπτάνη, καὶ μπουχουρντάνη. Ἐσημεώθησαν δὲ τὰ ἄνωθεν ἐν τῷ παρόντι κώδικι τῆς ἀγιωτάτης Μητροπόλεως Σμύρνης, εἰς διηνεκὴ μνήμην καὶ ἀσφάλειαν.

Ἀψιὴ Ἰαννουαρίου κέ.

«Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Σμύρνης Ἀνανίας.

Ὁ Ἀνανίας ἦν ἐγκρατὴς παιδείας ἑλληνικῆς, καὶ εἶχε σχέσεις πρὸς ἐπισήμους τῆς ἐποχῆς τοῦ σοφοῦ τοῦ γένους. Σώζονται δὲ καὶ ἐπιστολαὶ δύο πρὸς αὐτὸν τοῦ ἐν Πάτμῳ περιφήμου διδασκάλου Μακαρίου, ἐν τῇ μιᾷ μὲν περὶ μνήμης φιλοσοφούντος αὐτῷ, ἐν δὲ τῇ ἑτέρῃ ἐπαινοῦντος τὸν Ἀνανίαν ἐπὶ τῇ ὑπ' αὐτοῦ συγκροτηθείσῃ τότε ἐν Σμύρνῃ Σχολῇ. *)

Μετὰ δεκατετραετῆ θεάρεστον καὶ ἀξιμνημόνευτον ἀρχιερατείαν ἀποθνήσκει ὁ Ἀνανίας ἐν Σμύρνῃ τῇ 11 Ἰαννουαρίου 1731 καὶ διαδέχεται αὐτὸν ὁ ἐκ Λέρου Νεόφυτος, ὅστις ἅμα τῇ ἐνταῦθα ἀφίξει του ἔσπευσε νὰ ὑπομνήσῃ ἰδιοχείρως, κατὰ τὸ τότε εἰωθός, ἐν σ. 173 τοῦ μνησθέντος κώδικος τὰ ἐξῆς, ἅτινα διδάσκουσιν ἡμῖν τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐν Σμύρνῃ ἀρχιερατείας του.

† Ὁ Σμύρνης Νεόφυτος ἀψιὴ Ἰαννουαρίου.

*) Βλ. ΑΘ. Ὑψιλόαντου, Τὰ μετὰ τὴν ἔλωσιν σ. 314—15.—Κ. Οἰκονόμου, Φιλολογ. συγγράμ. I, σ. 422—23.—Σ. Σολομωνίδου, Οἱ δύο πρῶτοι τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς Ἰδρυταί, σ. 12—13.

«† Ἀψιὴ Ἰαννουαρίου κέ εἰδοὺς τὸ κοινὸν χρέος ὁ μακαρίτης κυρ Ἀνανίας καὶ τῇ κβ' ἤλθεν ἡ εἰδήσις ἐν τῇ βασιλευούτῃ τῶν πόλεων διὰ κοινῆς ἀναφορᾶς τῶν ἐνταῦθα διατριβούντων ἐντιμοτάτων κληρικῶν εὐγενεστάτων τε πσαγματευτῶν καὶ χρησίμων γερόντων ζητούντων γνήσιον καὶ κανονικὸν ποιμένα τε καὶ διοικητὴν ταύτης τῆς Μητροπόλεως παρά τε τοῦ παναγιωτάτου καὶ σεβασμιωτάτου δεσπότη, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, καὶ τῆς ἱερᾶς τῶν ἁγίων ἀρχιερέων ὁμηγύρεως, καὶ οὕτω συγκροτηθείσης ἱερᾶς Συνόδου τῶν ἁγίων ἀρχιερέων ἐξελέξαντο τὴν ἐμὴν ἐλαχιστότητα οἴκοθεν καὶ ἀπὸ λόγου τῶν κινήθεντες, οἱ βηθέντες δηλαδὴ ἅγιοι ἀρχιερεῖς, ἱεροδιάκονον οὖσαν τοῦ πρωτεζαδέλφου αὐτῆς πανιερωτάτου καὶ θεοπροβλήτου Μητροπολίτου ἁγίου Ἡρακλείας κυρίου κυρίου Γερασίου, καὶ οὐδὲ πρὸ πολλοῦ ἐλθοῦσαν ἀπὸ τὴν σύναξιν τῆς ἐπαρχίας τῆς αὐτοῦ πανιερότητος. Καὶ τῇ ἰδίᾳ ἡμέρᾳ χωρὶς ἀναβολῆς καὶ ὑπερθέσεως καιροῦ, προσκαλέσαντές με εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ἔγινε τελεία ἀπόφασις, διὰ νὰ ἀναδεχθῶ ἐγὼ τοῦτον τὸν θρόνον τῆς ἀγιωτάτης ταύτης Μητροπόλεως Σμύρνης καὶ γενομένης ἀποφάσεως ἐδιορίσθη ὁ πανιερώτατος Μητροπολίτης Νέων Πατρῶν κυρ Νεόφυτος διὰ νὰ μὲ χειροτονήσῃ ἱερομόναχον τῇ κγ' τοῦ αὐτοῦ μηνός, δηλαδὴ ἡμέρᾳ Σαββάτῳ, καὶ τῇ ἐπαύριον τῇ κδ' ἡμέρᾳ Κυριακῇ ἐχειροτονήθη Μητροπολίτης ἐν τῷ σεβασμίῳ ναῷ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῶν Συναϊτῶν παρά τοῦ πανιερωτάτου λογιωτάτου τε καὶ σεβασμιωτάτου μοι δεσπότη ἁγίου Κυζίκου κυρίου κυρίου Ἀνανίου, ἔχοντος συλλειτουργοὺς τὸν ἅγιον Ἀθήνου κυρ Παρθένιον καὶ τὸν ἅγιον Νέων Πατρῶν κυρ Νεόφυτον καὶ διατρίψας ἐν Κωνσταντινουπόλει μερικὸν καιρὸν ἕως οὐ νὰ διορθώσω τὰς ὑποθέσεις μου καὶ τὰ χρέη τῆς ἐπαρχίας μου, ἤλθον εἰς Σμύρνην τῇ ζ' τοῦ ἀπριλλίου μηνός καὶ ἀπήλαυσα τοὺς χριστιανούς μου, οἱ ὅποιοι μὲ ἐδέχθησαν μὲ ἄκραν ὑποδοχὴν, καὶ εὐλάβειαν, καὶ εὖνοιαν, καὶ ἀγάπην. Ἄς εἶνε ὅλοι τῶν συγχωρημένοι καὶ εὐλογημένοι, καὶ ὁ Θεὸς νὰ τοὺς αὐξάνῃ καὶ νὰ πληθύνῃ τὰ ὑπάρχοντά των, καὶ νὰ τοὺς χαρίξῃ τὰ οὐράνια καὶ ἐπίγεια ἀγαθὰ του, καὶ νὰ τοὺς ὀδηγῇ εἰς τὸ καλόν, καὶ νὰ ἐνδυναμώσῃ καὶ ἐμένα νὰ τοὺς ποιμαίνω καθὼς ἀρέσκειται, καὶ νὰ τοὺς παραστήσω εἰς τὸ φουερόν του κριτήριον ἀσπίλους καὶ καθαρούς. Ναί Χριστέ βασιλεῦ ἐπάκουσόν μου δεομένου σου ὑπὲρ αὐτῶν.»

Ὁ Νεόφυτος ἦν ἐλλογιμώτατος ἀνὴρ διόκησε δὲ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Σμύρνης ἐπὶ ἔτη 34 ἤτοι ἀπὸ τοῦ 1734—1765.

Πρὸς τοῦτον σώζονται ἐπιστολαὶ τοῦ ἐν Πάτμῳ διδασκάλου Μακαρίου, ἐν αἷς χαριστήρια ἀποδίδει τῷ Νεοφίτῳ δι' ἣν πρόνοιαν εἰδείκνυσεν ὑπὲρ

τῶν τῆς ἐν Πάτμῳ μονῆς τοῦ Θεολόγου συμφερόντων. 1) Ὁ δὲ Καισάριος δ' Αὐγούστου ἐν τῷ ἱστορικῷ αὐτοῦ καταλόγῳ ὀνομάζει αὐτὸν «εὐεργετικὸν καὶ δραστήριον.» 2)

Τὸ Νεόφυτον διεδέξατο ὁ Καλλίνικος, ὅστις γράφει τὰ ἐξῆς ἐν σ. 559 τοῦ προμνησθέντος κώδικος.

« Ὁ Σμύρνης.

«Ἐπλήρωσε τὸ κοινὸν χρέος, ὁ ἀοιδίμος κύρ Νεόφυτος, ἀναστὰς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς, καὶ φρασάσης τῆς εἰδήσεως τρυφῆς ἐν τῇ βασιλευούσῃ τῶν πόλεων τῇ λ' τοῦ αὐτοῦ μηνὸς δι' ἀνθρώπων καὶ γραμμάτων, πατριαρχούντος τοῦ σφωτάτου κυροῦ Σαμουήλ, ἡ παναγιότης του μετὰ τῆς ἱεράς τῶν ἐνδημούντων εἰς Πόλιν ἁγίων ἀρχιερέων ὁμηγύρεως, ἐξελέξαντο τὴν ἐμὴν ἐλαχιστότητα, καὶ προστίμησαν τῶν ἄλλων (τοῦ Θεοῦ) εἰς τοῦτο οὕτω προυτρέψαντος τὰ καθ' ἡμᾶς διὰ τὴν διοίκησιν τῆς ἀγιωτάτης αὐτοῦ Μητροπόλεως Σμύρνης. Ὅθεν χειροτονηθεὶς ἱερομόναχος παρὰ τοῦ σεβασμιωτάτου μου γέροντος ἁγίου Μεσημβρίας κυρίου Ἀνθίμου, τῇ πρώτῃ ὀκτωβρίου ἐκτελεσθείσης τῆς ψηφοφορίας μου ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ καθ' τοῦ ἁγίου Γεωργίου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, τῇ β' τοῦ αὐτοῦ ἐχειροτονήθη παρὰ τοῦ ἁγίου Ἀγκιᾶλου κύρ Ἀνανίου ἀρχιερέως, ἔχοντος συλλειτουργοὺς τὸν τε Προϊλλάβου κύρ Φιλάρετον, καὶ Νυσάβης κύρ Ἀνθιμον ἐν τῷ καθ' τοῦ ἁγίου Δημητρίου, ἐπιλεγομένου Κανάβη, κατὰ αἰτησίαν μου διὰ τὴν πρὸς τὸν ἅγιον εὐλόγειάν μου. Ὅθεν διατρίψας εἰς Πόλιν κατὰ τὰς ὑποθέσεις καὶ χρεῖας τῆς ἐπαρχίας μου μῆνας πέντε καὶ ἡμέρας, ἦλθον εἰς Σμύρναν ἀπριλλίου δ' καὶ ἀπήλαυσα τοὺς χριστιανούς μου ὑγιαίνοντας δεξιωθεὶς ὑπὲρ αὐτῶν λαμπρῶς καὶ περιφανῶς ἅς εἶνε πολυχρόνιοι καὶ παρὰ Θεοῦ εὐλογημένοι. Εὐχομαὶ δὲ ὅπως ἀζιωθῶμεν παῖμὴν καὶ ποιμνίον νὰ ποιμαίνῃ καὶ νὰ ποιμαίνεται θεαρέστως. Εἴθε γένοιτο Χριστὲ βασιλεῦ, ἐπάκουσόν μου δεομένου.

« Ἀψῆς' ἀπριλλίου δ'.

«Καλλίνικος.

Πρὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ Καλλινίκου ἀπεστάλη πρὸς τὴν ἐν Σμύρνη Ἐκκλησίαν ἡ ἐπομένη συνοδικὴ ἐπιστολὴ ἐκθέτουσα τὰ κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ γέου αὐτῆς ἀρχιερέως.

1) Κ. Οἰκονόμου, Φιλ. Συγγράμ. I, σ. 424.

2) Κ. Σάθα, Μεσαιω. Βιβλιοθήκης Γ, σ. 403.

«Σαμουήλ ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

«† Ἐντιμώτατοι κληρικοί, εὐλαβέστατοι ἱερεῖς, καὶ εὐγενέστατοι ἄρχοντες τῆς πολιτείας Σμύρνης, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητά, χάρις εἰη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ.—Ἐπιστολὴν παρ' ὑμῶν ἐλάβομεν ἐλεσινολογοῦσαν τὰ καθ' ὑμᾶς, καὶ ἐφ' ἅπασιν τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν ἀποβίωσιν τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει αὐτόσε ἀρχιερατεύσαντος κύρ Νεοφύτου, ὑπὲρ οὗ καὶ ἡμεῖς ἐλυπήθημεν ὑστερηθέντες τοιοῦτου ἀδελφοῦ. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου ὡς ἔδοξε τῷ κρείττονι οὕτω καὶ ἐγένετο, περὶ δὲ τοῦ αὐτόθεν σταλέντος συγκέλλου κύρ Γαβριήλ, καὶ τῆς ὑμετέρας εἰς τὸ ἀρχιερατεῦσαι τοῦτον γνώμης, ἐπαινέσαμεν μὲν τὸ πρόθυμον, καὶ προνοητικόν, καὶ προβλεπτικόν τοῦ συμφερόντος, ὡς εἰς οὐδὲν ἄλλο ἀποβλέπον, ἢ εἰς ἐκλογὴν ἀξίου καὶ ἀξίως ἀν' προστηναὶ δυνηθῆναι, καὶ τοιοῦτου λογικοῦ τοῦ Χριστοῦ ποιμνίου χριστομιμήτως ἀρχιερατεῦσαι, ὅσα καὶ πατὴρ φιλόστοργος καὶ ἀρχιερεὺς αἰδέσιμος, καὶ ποιμὴν ὄντως ἀποστολικός, καὶ πράγμασι χρῆσθαι ἱκανός, Θεῷ δὲ καὶ ἀνθρώποις δόκιμος, καὶ τῆς περιφήμου πατρίδος ὑμῶν ἀξίος προστάτης, καὶ πρὸς νομάς σωτηρίους ἄριστος ποδηγέτης. Τοιοῦτος ὄντως αὐτὸς οὗτος δοκιμασθῆναι τῷ χρόνῳ πεπείσμεθα ὁ παρ' ἡμῶν συνοδικὴ ἐκλογὴ καὶ ψήφῳ ἀποκατασταθεὶς ἦδη ἀρχιερεὺς Σμύρνης ὁ ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς κύρ Καλλίνικος, ὃν ὁ καιρὸς καὶ ἡ πείρα σύμφωνον ἀναδειξοῖ τοῖς λεγομένοις. Καὶ τέως μὲν εἰς ἓνα σκοπὸν βάλλοντες ἀμφοτέροι, ἢ τε πολιτεία ὑμῶν καὶ ἡ ἡμετέρα πατρικὴ κηδεμονία εὐστόχως ἐτύχομεν· τοιοῦτος γὰρ ὑμῖν ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς, καὶ τοιοῦτον ἐζήτει καὶ ἐπόθει τὸ αὐτόθι πολιτεῦμα, καὶ τοιοῦτον ἡμεῖς τῶν ἄλλων ἐξελεξάμεθα. Τὸ δὲ γε νῦν ἔχον τὸν κύρ Γαβριήλ ἀποτυχεῖν τῆς ἀρχιερατείας, οὐ μεμπτὸν τοῦτο· οὐδαίς γὰρ στεφανοῦται ἐὰν μὴ καὶ νομίμως ἀθλήσῃ, οὐδὲ μισθοῦ ποτὲ ὁ μὴ δουλεύσας ἐργάτης τυχεῖν εἰθισται, οὐδὲ νενόμισται. Ἐνθα μάλιστα πολλὰ μὲν οἱ ἐργάται, ὅλους παγετοὺς τῆς νυκτὸς καὶ καύσοντας τῆς ἡμέρας ὁ σημεῖραν ἀνέχοντες, περὶ τὰ ἔργα καὶ ἐργασίας τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, οὐς παραγκωνίσασθαι, καὶ τὸν μηδὲν ποτὲ τρέξαντα ὑπερπηθῆσαι, οὐθέμις οὐδὲ τυχὸν τοῦτο ἀμάρτημα· ἀλλ' εἰ καὶ ἀψευδестаτῆ ἡ εὐαγγελικὴ ῥῆσις, τὸ «οὐδαίς προφήτης δόκιμος ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ» πολλοῦ γε καὶ δεῖ τοῦτο. Εἴτα καὶ τῶν κατὰ καιροὺς ἀρχιερατευσάντων τοὺς ἀλλοδαπεῖς καὶ μὴ πολίτας ταῖς πόλεσι τῶν λοιπῶν μᾶλλον εὐαρεστῆσαι σαφῶς ἢ πείρα ἀπέδειξε, συγγενείας τῆς περὶ αὐτοὺς ἀπηλλαγμένους καὶ μακρὰν ὄντας τοῦ πρὸς χάριν τὰ πλεῖστα τοῖς οἰκείοις καταχαρίζεσθαι. Ταῦτα συνεπρακότες καὶ ἡμεῖς, καὶ ἀπὸ πολ-

λαῖς ἄλλοις παθημάτων εὐμεκθηκότες, οὐκ ἀπεδοκιμάσαμεν μὲν τὸν σταλέντα Γαβριὴλ τῶν ὑστέρων τῆς Ἐκκλησίας βραβείων, τὴν δὲ πόλιν ὑμῶν τῆς στάσεως καὶ τῆς εἰσέπειτα τῶν συγγενῶν ἀπαραιτήτου ἀταξίας ἠλευθερώσαμεν, ὅτι πολλὰ πάσχει ψυχὴ περὶ τὸ φιλούμενον, καὶ τυφλώττει πάντων πρὸς τὰ τῶν ἔργων θεοφιλή καὶ ἐπαινετά, καὶ τέλος, πέρας αὐδὲν ἀγαθὸν ἐκ τούτων ἐπακολουθεῖ. ἴσπερ εἰ καὶ παραυτίκα λυπηρὸν τι σι δόξει τὸ γεγόμενον, ἔμπως δὲ εἰς τὸν ἐξῆς χρόνον καὶ ἀρεστὸν καὶ ἐπαινετὸν εὐ μάλα γνωσθήσεται. ὦν χάριν ἢ μετριότης ἡμῶν ἐπευχομένη καὶ αὐθις τοῖς πνευματικοῖς καὶ φιλιτάτοις ἡμῶν τέκνοις, ὅσα κατὰ ψυχὴν καὶ κατὰ σῶμα ἀγαθά, τὰς ἀγαθὰς ταύτας ἐπιστέλλομεν ἀγγελίας. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν.

Ἀψξέ ἀκτωβρίου γ'

Ὁ Κωνσταντινουπόλεως καὶ εὐχέτης ὑμῶν.

«Ὁ Σμύρνης Καλλίνικος βεβαιοῖ ὅτι ἴσόν ἐστι τῆς πρωτοτύπου πατρι-
αρχικῆς ἐπιστολῆς.»

(Ἔπεται συνέχεια.)

Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΚΕΡΑΜΕΥΣ.

Η ΑΜΑΡΤΗΣΑΣ.

Σιγῆ ἢ νύξ, σιγῆ τὸ πᾶν· ἐντὸς σαθρᾶς οἰκίας,
ἐν ἧ τὸ φῶς τῆς ἀμυδρᾶς λυχνίας διαχύνει,

Κόρη ὠραία, πλήν πτωχῆ καὶ θῦμα ἀπιστίας,
πρὸ τῆς εἰκόνας τοῦ Χριστοῦ τὴν κεφαλὴν τῆς κλίνει.

Προχθῆς ἀκόμη ἔψαλλε φαιδρᾶ, ἐνθουσιῶσα,
Ἄλλ' ἦδη . . τῶμα ταπεινοὶ καὶ μένει σιωπῶσα.

ὦ! ναί! σιγῆ, δὲν ὀμιλεῖ, σιγῆ ἡ ἀμαρτία.

Εἰς τοῦ ἐνόχου ἢ σιγῆ τὰ χεῖλη ἐμφωλεῖ.

Ἰδέτε· κλείει καὶ αὐτὴ τὰ χεῖλη, κάτω νεύει,
ἐν ᾧ τὸ στήθος τῆς πονεῖ κ' αἰμάσσει ἡ καρδία.

Εἰς τὸν ἀγόνον τῆς ὀφθαλμῶν τὸ δάκρυ μόνον πάλλει,
ὁ εἰς ἀδάμαντα τὸ φῶς τοῦ λύχνου μεταβάλλει.

Τὸ δάκρυ· ὅμως ἱερὸν τὸ δάκρυ τοῦτο εἶνε·

Εἶνε καρδίας συντριβῆς καὶ δάκρυ μετανοίας.

Ἴδε τὸ δάκρυ τῆς αὐτῆς, Θεῆ τῆς εὐσπλαγχνίας,
κ' εἰς τὴν φωνὴν τῆς ἀληθῶς μετανοοῦσης κλίνει.

... Ἄλλ' ἦδη, χεῖρα τρέμουσαν ἐπὶ τοῦ στήθους φέρει,
καὶ λέγει . . ἐν ᾧ τῶμα τῆς πρὸς τὴν εἰκόνα ἀφρεί.

«Συγχώρησόν με, ὦ Γεθεοῦ, ἐνώπιόν σου,
εἴαν τὸ γόνυ μου τολμῶ ἢ δούλη σου νὰ κλίνω.

Ἐρχομαι πλήρης συντριβῆς, νὰ πέσω πρὸ ποδῶν σου
καὶ τῆς πλευρᾶς σου τὴν πληγὴν μὲ δάκρυα νὰ πλύνω.

Ἄγνη, ὡς ἄλλοτε, πρὸ σοῦ τὸν λίθον δὲν καίω,
μὲ βλέπεις ὅτι ἔνοχος προσέρχομαι . . καὶ κλαίω.

«Μὲ βλέπεις ὅτι δὲν τολμῶ τὸ ἔμμα ν' ἀνεγείρω.

Νομίζω ὅτι ἐξ ὀργῆς τὸ χεῖλός σου κινεῖται,

Νομίζω ὅτι τὴν φρικτὴν ὀργὴν σου ἐπισύρω.

Πόσον ὁ ἔνοχος, Χριστέ, τὴν ὄψιν σου φοβεῖται!

Ἐπταίσα, ἔπταίσα πολὺ, Χριστέ μου, ἀλλ' ἔγγύς σου,
συντετριμμένη ἔρχομαι . . τὸ τέκνον σου λυπήσου.

«ὦ σὺ, σὺ ὅστις δι' ἡμᾶς τὰ τέκνα σου φροντίζεις,
 μή με ἀφήσης ὀρφανὴν καὶ μόνην μὴ μ' ἀφήσης·
 ὦ σὺ τὰ βέθη τῆς πτωχῆς καρδίας μου γνωρίζεις·
 καὶ τῆς αὐλῆς σου εἰς ἐμέ τὴν θύραν δὲν θὰ κλείσης.
 Ἀπόπλυνόν μου τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας·
 Δός μοι τὸ φῶς τοῦ οὐρανοῦ, τὸ φῶς τῆς μετανοίας...»

Ἐκλαυσεν, ἔκλαυσε πικρῶς ἡ κόρη, ἐδείθη,
 κ' ἠγέρθη εἶτα, τὴν σεπτὴν εἰκόνα ἀσπασθεῖσα.
 Ἡσθάνθη ἐλαφρότερον τὸ ἔλγος εἰς τὰ στήθη
 καὶ μετ' ὀλίγον ἔκλινεν, εἰς ὕπνον βυθισθεῖσα.
 Ἦδη κοιμᾶται ἡ ὠχρὰ λυχνία τὴν φωτίζει...
 Ἀκόμ' ἐπὶ τῆς παρειᾶς τὸ δάκρυ λαμπυρίζει.

Κοιμοῦ, ὦ κόρη· τοῦ Χριστοῦ ἡ χάρις ἡ ἀγία
 σὲ σκέπει, ὡς ἡ μητρικὴ ἀγάπη, σ' ἀγιάζει.

Πλὴν, τῶν ἀθῶων καρδιῶν φονεὺς, ἡ κοινωνία
 Δὲν συγχωρεῖ αὐδ' ἔλεει, ἀλλὰ καταδικάζει.

Αὔριον ὄξος καὶ χολὴν αὐτὴ θὰ σὲ ποτίσῃ,
 θὰ σὲ ἀφήσῃ ἔρημον καὶ δὲν θὰ σ' ἐλεήσῃ.

ὦ εἶθε νὰ ἀπέθνησκας ἐπάνω τῆς στρωμνῆς σου,
 χωρὶς ν' ἀζιωθῆς τὸ φῶς νὰ ἴδῃς τῆς πρωίας,

Εἶθε νὰ ἔφρευγεν αὐτὴν τὴν νύκτα ἡ ψυχὴ σου
 πρὶν ἢ ἀκούσῃς τὰς πικρὰς τοῦ κόσμου εἰρωνείας.

Χαρᾶς ἡ αὔριον πτερὰ εἰς ἄλλους θέλει δώσῃ
 Πλὴν διὰ σὲ καλλίτερον νὰ μὴ ἐξημερώσῃ.

ὦ σὺ Χριστὲ ὃν ἀγαπᾷ ἡ κόρη καὶ λατρεύει·
 Σὺ ὅστις ἄνωθεν αὐτῆς τὰς χεῖρας σου ἐκτείνεις

Προστάτευσέ την, ὡς πατὴρ τὸ τέκνον προστατεύει,
 Πρὶν ἤδη λάθῃ τὴν φρικτὴν ὁδὸν τῆς Μεσσαλίνης.

Ἐκεῖνον, ὅστις τὴν χαρὰν τῆς ἥρπασε, τιμῶρει,
 ἀλλ' εἰς τὸ θῦμα τὸ ἀγνόν τὴν εὐσπλαγχνίαν δῶρει.